

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

- ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล
- ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการปลูกพืชของเกษตรกรในปัจจุบันและในอดีต
- ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความยั่งยืนของระบบการปลูกพืชตลอดปีของเกษตรกร
- ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปลูกพืชตลอดปีของเกษตรกร

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร

1.1 เพศของเกษตรกรที่ศึกษา

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 52.27 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 47.73 ที่บ้านแม่กึ่ง ส่วนบ้านห้วยแก้วส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 70.31 และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 29.69 ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เพศของเกษตรกร

เพศ	บ้านแม่กึ่ง		บ้านห้วยแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ชาย	21	47.73	45	70.31
หญิง	23	52.27	19	29.69
รวม	44	100	64	100

1.2 อายุของเกษตรกรที่ศึกษา

เกษตรกรที่ทำการเกษตรแบบปลูกพืชตลอดปี ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.73 รองลงมาคือกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.45 ส่วนกลุ่มที่อายุต่ำกว่า 31 ปี และกลุ่มที่อายุมากกว่า 70 ปี ไม่มีเกษตรกรที่อยู่ในช่วงอายุนี้เลยที่บ้านแม่กึ่ง ส่วนบ้านหรรแก้ว ส่วนใหญ่เกษตรกรมีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.94 รองลงมาคือกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 25 และกลุ่มที่อายุต่ำกว่า 31 ปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.56 ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 อายุของเกษตรกร

กลุ่มอายุ (ปี)	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหรรแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ต่ำกว่า 31	-	-	1	1.56
31 - 40	9	20.45	13	20.31
41 - 50	21	47.73	23	35.94
51 - 60	8	18.18	16	25.00
61 - 70	6	13.64	7	10.94
มากกว่า 70	-	-	4	6.25
รวม	44	100	64	100

บ้านแม่กึ่ง

อายุต่ำสุด 32 ปี

อายุสูงสุด 70 ปี

อายุเฉลี่ย 48.66 ปี

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.44

บ้านหรรแก้ว

อายุต่ำสุด 20 ปี

อายุสูงสุด 77 ปี

อายุเฉลี่ย 49.30 ปี

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.97

1.3 ระดับการศึกษาของเกษตรกรที่ศึกษา

เกษตรกรที่ทำการเกษตรแบบปลูกพืชตลอดปี ที่บ้านแม่กึ่ง ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับชั้น ป.4 คิดเป็นร้อยละ 68.18 รองลงมามีการศึกษาระดับชั้น ม.ศ.3 และสูงกว่า ม.ศ.3 คิดเป็นร้อยละ 9.09 และน้อยที่สุดคือ ไม่มีเกษตรกรคนใดเลยที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ส่วนบ้านหรรแก้วส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับชั้น ป.4 เช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 60.94 รองลงมามีการศึกษาระดับต่ำกว่าชั้น ป.4 คิดเป็นร้อยละ 10.94 และไม่ได้เรียนหนังสือน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.69 ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหรรแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ไม่ได้เรียน	-	-	3	4.69
ต่ำกว่าชั้น ป.4	3	6.82	7	10.94
ชั้น ป.4	30	68.18	39	60.94
ชั้น ป.6	3	6.82	5	7.81
ชั้น ม.ศ.3	4	9.09	5	7.81
สูงกว่า ม.ศ.3	4	9.09	5	7.81
รวม	44	100	64	100

1.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรที่ทำการเกษตรแบบปลูกพืชตลอดปี ที่บ้านแม่กึ่ง ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน คิดเป็นร้อยละ 61.36 รองลงมามีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 36.36 และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 6 คน น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 2.27 ส่วนที่บ้านหรรแก้ว ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน คิดเป็นร้อยละ 64.06 รองลงมามีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 32.81 และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 6 คน น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.13 ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกร

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	บ้านแม่กึ่ง		บ้านहारแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
1-3 คน	16	36.36	21	32.81
4-6 คน	27	61.36	41	64.06
มากกว่า 6 คน	1	2.27	2	3.13
รวม	44	100	64	100

บ้านแม่กึ่ง

ครอบครัวที่มีสมาชิกลน้อยที่สุด	3 คน
ครอบครัวที่มีสมาชิกมากที่สุด	7 คน
ค่าเฉลี่ยสมาชิกในครอบครัว	4.14 คน
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.03

บ้านहारแก้ว

ครอบครัวที่มีสมาชิกลน้อยที่สุด	2 คน
ครอบครัวที่มีสมาชิกมากที่สุด	7 คน
ค่าเฉลี่ยสมาชิกในครอบครัว	4.06 คน
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.11

1.41 จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ในวัยแรงงาน (15 ปีขึ้นไป)

จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยงานด้านการเกษตร ที่บ้านแม่กึ่งและที่บ้านहारแก้ว ส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ในวัยแรงงานจำนวน 1-2 คน คิดเป็นร้อยละ 95.45 และ 71.88 ตามลำดับ รองลงมา มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ในวัยแรงงานจำนวน 3-4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.55 และ 26.56 ตามลำดับ และไม่มีแรงงานช่วยการเกษตรเลย น้อยที่สุด ตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ในวัยแรงงาน (15 ปีขึ้นไป)

จำนวนสมาชิกใน ครอบครัววัยแรงงาน	บ้านแม่กึ่ง		บ้านहारแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ไม่มีแรงงาน	-	-	1	1.56
1-2 คน	42	95.45	46	71.88
3-4 คน	2	4.55	17	26.56
รวม	44	100	64	100

บ้านแม่กึ่ง

จำนวนสมาชิกในวัยแรงงานน้อยที่สุด 1 คน
 จำนวนสมาชิกในวัยแรงงานมากที่สุด 3 คน
 ค่าเฉลี่ยจำนวนสมาชิกในวัยแรงงาน 1.73 คน
 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.54

บ้านहारแก้ว

จำนวนสมาชิกในวัยแรงงานน้อยที่สุด 1 คน
 จำนวนสมาชิกในวัยแรงงานมากที่สุด 4 คน
 ค่าเฉลี่ยจำนวนสมาชิกในวัยแรงงาน 2.13 คน
 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.85

1.42 จำนวนแรงงานที่จ้าง

จำนวนแรงงานที่จ้างส่วนใหญ่ที่บ้านแม่กึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรไม่ได้จ้างแรงงาน คิดเป็นร้อยละ 36.36 รองลงมาจ้างแรงงาน 6-10 คน คิดเป็นร้อยละ 22.73 และจ้างแรงงานมากกว่า 15 คน น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.54 ส่วนที่บ้านहारแก้วส่วนใหญ่เกษตรกรจ้างแรงงาน 1-5 คน คิดเป็นร้อยละ 46.88 รองลงมา เกษตรกรไม่ได้จ้างแรงงาน คิดเป็นร้อยละ 29.69 และจ้างแรงงานมากกว่า 15 คน น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.69 ตามตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนแรงงานที่จ้าง

จำนวนแรงงานที่จ้าง	บ้านแม่กึ่ง		บ้านहारแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ไม่ได้จ้างแรงงาน	16	36.36	19	29.69
1-5 คน	13	29.55	30	46.88
6-10 คน	10	22.73	8	12.50
11-15 คน	3	6.82	4	6.25
มากกว่า 15 คน	2	4.54	3	4.69
รวม	44	100	64	100

บ้านแม่กึ่ง

จำนวนแรงงานที่จ้างน้อยที่สุด 1 คน

จำนวนแรงงานที่จ้างมากที่สุด 20 คน

ค่าเฉลี่ยจำนวนแรงงานที่จ้าง 7.32 คน

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.62

บ้านहारแก้ว

จำนวนแรงงานที่จ้างน้อยที่สุด 1 คน

จำนวนแรงงานที่จ้างมากที่สุด 25 คน

ค่าเฉลี่ยจำนวนแรงงานที่จ้าง 5.96 คน

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.04

1.43 ค่าจ้างแรงงาน

ค่าจ้างแรงงานต่อวันต่อคนที่บ้านแม่กึ่งพบว่าส่วนใหญ่มีค่าจ้างอยู่ในช่วง 100-120 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.73 รองลงมาไม่ต้องเสียค่าจ้าง เนื่องจากเกษตรกรทำเอง คิดเป็นร้อยละ 36.36 และค่าจ้างแรงงาน 160-180 บาท ไม่มีเลย ส่วนที่บ้านहारแก้ว พบว่าส่วนใหญ่มีค่าจ้างอยู่ในช่วง 100-120 บาท คิดเป็นร้อยละ 48.44 รองลงมาไม่ต้องเสียค่าจ้างเนื่องจากเกษตรกรทำเอง คิดเป็นร้อยละ 29.69 และค่าจ้างมากกว่า 180 บาท ไม่มีเลย ตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ค่าจ้างแรงงาน

ค่าจ้าง (บาท/วัน/คน)	บ้านแม่กึ่ง		บ้านहारแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ไม่มีค่าจ้างแรงงาน	16	36.36	19	29.69
100 – 120	21	47.73	31	48.44
130 – 150	6	13.64	12	18.75
160 – 180	-	-	2	3.13
มากกว่า 180	1	2.27	-	-
รวม	44	100	64	100

บ้านแม่กึ่ง			บ้านहारแก้ว		
ค่าจ้างแรงงานต่ำสุด	100	บาท/วัน/คน	ค่าจ้างแรงงานต่ำสุด	100	บาท/วัน/คน
ค่าจ้างแรงงานสูงสุด	450	บาท/วัน/คน	ค่าจ้างแรงงานสูงสุด	160	บาท/วัน/คน
ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย	125	บาท/วัน/คน	ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย	124	บาท/วัน/คน
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	65.69		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	16.84	

1.44 จำนวนแรงงานที่ช่วย

จำนวนแรงงานที่ช่วยที่บ้านแม่กึ่งและบ้านहारแก้ว ส่วนใหญ่ไม่มีแรงงานช่วย คิดเป็นร้อยละ 84.09, 75.00 ตามลำดับ รองลงมาที่บ้านแม่กึ่งมีแรงงานช่วย 1-5 คน, 11-15 คน และมากกว่า 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.55 ส่วนที่บ้านहारแก้วรองลงมามีแรงงานช่วย 1-5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 และมีแรงงานช่วยมากกว่า 1 คน น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 1.56 ตามตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนแรงงานที่ช่วย

จำนวนแรงงานที่ช่วย	บ้านแม่กึ่ง		บ้านहारแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ไม่มีแรงงานช่วย	27	84.09	48	75.00
1-5 คน	2	4.55	8	12.50
6-10 คน	1	2.26	5	7.81
11-15 คน	2	4.55	2	3.13
มากกว่า 15 คน	2	4.55	1	1.56
รวม	44	100	64	100

บ้านแม่กึ่ง

มีแรงงานที่ช่วยน้อยสุด 1 คน

มีแรงงานที่ช่วยสูงสุด 20 คน

ค่าเฉลี่ยแรงงานที่ช่วย 11.71 คน

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.08

บ้านहारแก้ว

มีแรงงานที่ช่วยน้อยสุด 1 คน

มีแรงงานที่ช่วยสูงสุด 15 คน

ค่าเฉลี่ยแรงงานที่ช่วย 5.47 คน

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.24

1.5 สภาพการถือครองที่ดิน

สภาพการถือครองที่ดินของเกษตรกรที่บ้านแม่กึ่ง พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองและมีที่ดินเป็นของตนเอง 1-5 ไร่ เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 38.64 รองลงมามีที่ดินเป็นของตนเอง 6-10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 20.45 และมีที่ดินมากกว่า 15 ไร่ น้อยที่สุดคือไม่มีเลย ส่วนที่บ้านहारแก้วพบว่าส่วนใหญ่มีที่ดิน 1-5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 60.94 รองลงมามีที่ดินเป็นของตนเอง 6-10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 15.63 และมีที่ดินมากกว่า 15 ไร่ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.13 ตามตารางที่ 9

ตารางที่ 9 สภาพการถือครองที่ดินที่เป็นของตนเอง

ขนาดพื้นที่ (ไร่)	บ้านแม่กึ่ง		บ้านहारแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ไม่มี	17	38.64	9	14.06
1-5	17	38.64	39	60.94
6-10	9	20.45	10	15.63
11-15	1	2.27	4	6.25
มากกว่า 15	-	-	2	3.13
รวม	44	100	64	100

บ้านแม่กึ่ง

ถือครองที่ดินต่ำสุด	1	ไร่
ถือครองที่ดินสูงสุด	12	ไร่
ค่าเฉลี่ยที่ดินถือครอง	4.65	ไร่
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2.88	

บ้านहारแก้ว

ถือครองที่ดินต่ำสุด	1	ไร่
ถือครองที่ดินสูงสุด	25	ไร่
ค่าเฉลี่ยที่ดินถือครอง	4.78	ไร่
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	4.55	

1.51 สภาพการเช่าที่ดินผู้อื่น

สภาพการเช่าที่ดินผู้อื่นเพื่อนำมาทำการเกษตรที่บ้านแม่กึ่งพบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรไม่เช่าที่ดินเพิ่มคิดเป็นร้อยละ 47.73 รองลงมาเช่าที่ดินเพิ่ม 1-5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 38.64 และเช่าที่ดินผู้อื่นมากกว่า 11 ไร่ น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 2.27 ส่วนที่บ้านहारแก้วพบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรไม่เช่าที่ดินเพิ่ม คิดเป็นร้อยละ 76.56 รองลงมาเช่าที่ดินเพิ่ม 1-5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 15.63 และเช่าที่ดินผู้อื่นมากกว่า 11 ไร่ ไม่มีเลย ตามตารางที่ 10

ตารางที่ 10 สภาพการเช่าที่ดินผู้อื่น

ขนาดพื้นที่ (ไร่)	บ้านแม่กึ่ง		บ้านहारแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ไม่มี	21	47.73	49	76.56
1-5	17	38.64	10	15.63
6-10	5	11.36	5	7.81
มากกว่า 11	1	2.27	-	-
รวม	44	100	64	100

บ้านแม่กึ่ง

เช่าที่ดินเพิ่มน้อยสุด 1 ไร่

เช่าที่ดินเพิ่มสูงสุด 12 ไร่

ค่าเฉลี่ยเช่าที่ดินเพิ่ม 4.26 ไร่

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.62

บ้านहारแก้ว

เช่าที่ดินเพิ่มน้อยสุด 2 ไร่

เช่าที่ดินเพิ่มสูงสุด 9 ไร่

ค่าเฉลี่ยเช่าที่ดินเพิ่ม 4.33 ไร่

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.38

1.52 อัตราค่าเช่าที่ดิน

อัตราค่าเช่าที่ดินเพื่อนำมาทำการเกษตรคิดเป็นรายปี ที่บ้านแม่กึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรไม่ต้องจ่ายค่าเช่าที่ดินเนื่องจากไม่เช่าพื้นที่เพิ่ม คิดเป็นร้อยละ 47.73 รองลงมาคืออัตราค่าเช่า 501-1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25 และอัตราค่าเช่ามากกว่า 1,000 บาท น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 11.36 ส่วนบ้านहारแก้วส่วนใหญ่เกษตรกรไม่ต้องจ่ายค่าเช่าที่ดินเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 76.56 รองลงมาคืออัตราค่าเช่า 100-500 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.81 และอัตราค่าเช่ามากกว่า 1,000 บาท ไม่มีเลย ตามตารางที่ 11

ตารางที่ 11 อัตราค่าเช่าที่ดิน

ค่าเช่า (บาท/ไร่/ปี)	บ้านแม่กุ่ม		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ไม่มี	21	47.73	49	76.56
100 – 500	7	15.91	10	15.63
501 – 1,000	11	25.00	5	7.81
มากกว่า 1,000	5	11.36	-	-
รวม	44	100	64	100

บ้านแม่กุ่ม

อัตราค่าเช่าที่ดินต่ำสุด	200	บาท/ไร่/ปี
อัตราค่าเช่าที่ดินสูงสุด	1,400	บาท/ไร่/ปี
ค่าเฉลี่ยอัตราค่าเช่าที่ดิน	891.30	บาท/ไร่/ปี
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	359.18	

บ้านหารแก้ว

อัตราค่าเช่าที่ดินต่ำสุด	200	บาท/ไร่/ปี
อัตราค่าเช่าที่ดินสูงสุด	1,000	บาท/ไร่/ปี
ค่าเฉลี่ยอัตราค่าเช่าที่ดิน	613.33	บาท/ไร่/ปี
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	261.50	

1.53 สภาพการมีที่ดินให้ผู้อื่นเช่า

สภาพการมีที่ดินให้ผู้อื่นเช่าเพื่อทำการเกษตร เกษตรกรทั้งหมดที่บ้านแม่กุ่มไม่มีที่ดินเพื่อให้ผู้อื่นเช่า ส่วนบ้านหารแก้วส่วนใหญ่เกษตรกร ไม่มีที่ดินเพื่อให้ผู้อื่นเช่าเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 95.31 รองลงมามีที่ดินให้ผู้อื่นเช่า 1-5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.13 และมีที่ดินให้ผู้อื่นเช่ามากกว่า 5 ไร้น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.56 ตามตารางที่ 12

ตารางที่ 12 สภาพการมีที่ดินให้ผู้อื่นเช่า

ขนาดพื้นที่ (ไร่)	บ้านแม่กึ่ง		บ้านहारแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ไม่มี	44	100	61	95.31
1-5	-	-	2	3.13
มากกว่า 5	-	-	1	1.56
รวม	44	100	64	100

บ้านแม่กึ่ง		บ้านहारแก้ว		
มีที่ดินให้ผู้อื่นเช่าต่ำสุด	- ไร่	มีที่ดินให้ผู้อื่นเช่าต่ำสุด	3	ไร่
มีที่ดินให้ผู้อื่นเช่าสูงสุด	- ไร่	มีที่ดินให้ผู้อื่นเช่าสูงสุด	8	ไร่
ค่าเฉลี่ยที่ดินให้ผู้อื่นเช่า	- ไร่	ค่าเฉลี่ยที่ดินให้ผู้อื่นเช่า	5.75	ไร่
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	-	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2.22	

1.54 ลักษณะที่ดินที่ผู้อื่นให้ทำประโยชน์โดยไม่ต้องเช่า

ลักษณะที่ดินที่ผู้อื่นให้ทำประโยชน์โดยไม่ต้องเช่า พบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรบ้านแม่กึ่งไม่มีที่ดินที่ผู้อื่นให้ทำประโยชน์โดยไม่ต้องเสียค่าเช่า คิดเป็นร้อยละ 93.18 และเกษตรกรที่ผู้อื่นให้ทำประโยชน์โดยไม่ต้องเสียค่าเช่า ขนาดพื้นที่ 1-5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.82 ส่วนที่บ้านहारแก้ว เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินที่ผู้อื่นให้ทำประโยชน์โดยไม่ต้องเสียค่าเช่า คิดเป็นร้อยละ 93.75 และเกษตรกรที่ผู้อื่นให้ทำประโยชน์โดยไม่ต้องเสียค่าเช่า ขนาดพื้นที่ 1-5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.25 ตามตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ลักษณะที่ดินที่ผู้อื่นให้ทำประโยชน์โดยไม่ต้องเช่า

ขนาดพื้นที่ (ไร่)	บ้านแม่กึ่ง		บ้านहारแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ไม่มี	41	93.18	60	93.75
1-5	3	6.82	4	6.25
รวม	44	100	64	100

บ้านแม่กึ่ง

เกษตรกรที่ผู้อื่นให้ทำประโยชน์โดยไม่ต้องเช่าต่ำสุด 1 ไร่

เกษตรกรที่ผู้อื่นให้ทำประโยชน์โดยไม่ต้องเช่าสูงสุด 2 ไร่

ค่าเฉลี่ย 1.67 ไร่

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58

บ้านहारแก้ว

เกษตรกรที่ผู้อื่นให้ทำประโยชน์โดยไม่ต้องเช่าต่ำสุด 2 ไร่

เกษตรกรที่ผู้อื่นให้ทำประโยชน์โดยไม่ต้องเช่าสูงสุด 5 ไร่

ค่าเฉลี่ย 3.50 ไร่

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.29

1.6 รายได้

จากการศึกษารายได้รวมของเกษตรกร ที่บ้านแม่กึ่งส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,000-30,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 47.73 รองลงมามีรายได้ระหว่าง 30,001-60,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 20.45 และมีรายได้ 90,001-120,000 บาท/ปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.27 ส่วนที่บ้านहारแก้วส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 30,001-60,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 39.06 รองลงมามีรายได้ระหว่าง 10,000-30,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 25 และมีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท/ปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.69 ตามตารางที่ 14

ตารางที่ 14 แสดงระดับรายได้

รายได้ (บาท/ปี)	บ้านแม่กึ่ง		บ้านहारแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,000	7	15.91	3	4.69
10,000 – 30,000	21	47.73	16	25.00
30,001 – 60,000	9	20.45	25	39.06
60,001 – 90,000	2	4.55	11	17.19
90,001 – 120,000	1	2.27	5	7.81
มากกว่า 120,000	4	9.09	4	6.25
รวม	44	100	64	100

บ้านแม่กึ่ง	บ้านहारแก้ว
รายได้ต่ำสุด 2,000 บาท/ปี	รายได้ต่ำสุด 5,000 บาท/ปี
รายได้สูงสุด 210,000 บาท/ปี	รายได้สูงสุด 700,000 บาท/ปี
รายได้เฉลี่ย 39,902.27 บาท/ปี	รายได้เฉลี่ย 59,334.37 บาท/ปี
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 43407.17	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 87493.76

1.7 เงินเก็บสะสม

จากการศึกษาเงินรายได้ประจำปีทั้งหมดที่เกษตรกรหามาได้จากการเกษตรและรายได้นอกภาคเกษตร ที่บ้านแม่กึ่งส่วนใหญ่ไม่มีเงินเก็บสะสม คิดเป็นร้อยละ 65.91 ส่วนเกษตรกรที่มีเงินเก็บสะสม คิดเป็นร้อยละ 34.09 ส่วนบ้านहारแก้วส่วนใหญ่ไม่มีเงินเก็บสะสมเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 56.25 ส่วนเกษตรกรที่มีเงินเก็บสะสม คิดเป็นร้อยละ 43.75 ตามตารางที่ 15

ตารางที่ 15 เงินเก็บสะสม

เงินเก็บสะสม	บ้านแม่กึ่ง		บ้านहारแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
มี	15	34.09	28	43.75
ไม่มี	29	65.91	36	56.25
รวม	44	100	64	100

1.8 แหล่งเงินทุนและสินเชื่อ

แหล่งเงินทุนและสินเชื่อที่เกษตรกรใช้ พบว่าส่วนใหญ่ที่บ้านแม่กึ่งใช้แหล่งเงินทุนจาก ธกส. คิดเป็นร้อยละ 59.09 รองลงมา เกษตรกร ไม่ได้กู้เงิน คิดเป็นร้อยละ 20.45 และใช้แหล่งเงินทุนจากนายทุนหรือพ่อค้าไม่มีเลย ส่วนที่บ้านหารแก้วส่วนใหญ่ เกษตรกรไม่ได้กู้เงิน คิดเป็นร้อยละ 39.06 รองลงมาใช้แหล่งเงินทุนจาก ธกส. คิดเป็นร้อยละ 28.13 และใช้แหล่งเงินทุนจาก อ.บ.ค. ไม่มีเลย ตามตารางที่ 16

ตารางที่ 16 แหล่งเงินทุนและสินเชื่อ

แหล่งเงินทุน/สินเชื่อ	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
1. กู้เงิน				
ธกส.	26	59.09	18	28.13
สหกรณ์การเกษตร	7	15.91	16	25.00
ญาติพี่น้อง	1	2.27	3	4.69
นายทุนหรือพ่อค้า	-	-	2	3.13
อ.บ.ค.	1	2.27	-	-
2. ไม่ได้กู้เงิน	9	20.45	25	39.06
รวม	44	100	64	100

1.9 ประเภทการใช้จ่าย

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรบ้านแม่กึ่งส่วนใหญ่กู้ยืมเงินเพื่อการใช้จ่ายในเรื่องการ ลงทุน ในการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 91.43 รองลงมานำมาเพื่อการใช้จ่ายในเรื่องการศึกษาของบุตร คิดเป็น ร้อยละ 8.57 ส่วนนำมาลงทุนนอกการเกษตรและใช้จ่ายในการครองชีพไม่มีเลย ส่วนบ้านहारแก้ว ส่วนใหญ่กู้ยืมเงินเพื่อการใช้จ่ายในเรื่องการลงทุนในการเกษตรเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 71.79 รองลง มานำมาเพื่อการใช้จ่ายในการครองชีพ คิดเป็นร้อยละ 15.38 และนำมาเพื่อการลงทุนนอกการเกษตร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.56 ตามตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ประเภทการใช้จ่าย

ประเภท	บ้านแม่กึ่ง		บ้านहारแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ลงทุนในการเกษตร	32	91.43	28	71.79
ลงทุนนอกการเกษตร	-	-	1	2.56
ใช้จ่ายในการครองชีพ	-	-	6	15.38
การศึกษานูตร	3	8.57	4	10.26
รวม	35	100	39	100

2.0 จำนวนเงินที่เกษตรกรกู้

จำนวนเงินที่เกษตรกรกู้ยืมมา พบว่าส่วนใหญ่ที่บ้านแม่กึ่งอยู่ในช่วง 10,000-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 57.14 รองลงมาอยู่ในช่วง 30,001-60,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.43 และในช่วง 60,001-120,000 บาทไม่มีเลย ส่วนที่บ้านहारแก้ว ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 10,000-30,000 บาท คิดเป็น ร้อยละ 41.03 รองลงมาอยู่ในช่วงน้อยกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.95 และอยู่ในช่วง 60,001- 90,000 บาท น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.13 ตามตารางที่ 18

ตารางที่ 18 จำนวนเงินที่เกษตรกรกู้

จำนวนเงิน (บาท)	บ้านแม่กุ่ม		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละ	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,000	2	5.71	7	17.95
10,000 – 30,000	20	57.14	16	41.03
30,001 – 60,000	11	31.43	4	10.26
60,001 – 90,000	-	-	2	5.13
90,001 – 120,000	-	-	4	10.26
มากกว่า 120,000	2	5.71	6	15.38
รวม	35	100	39	100

หมายเหตุ จำนวนเกษตรกรที่ไม่ได้กู้เงิน 34 คน

บ้านแม่กุ่ม

จำนวนเงินสินเชื่อน้อยที่สุด 3,000 บาท

จำนวนเงินสินเชื่อมากที่สุด 300,000 บาท

ค่าเฉลี่ย 38,314.29 บาท

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 52381.95

บ้านหารแก้ว

จำนวนเงินสินเชื่อน้อยที่สุด 2,000 บาท

จำนวนเงินสินเชื่อมากที่สุด 600,000 บาท

ค่าเฉลี่ย 95,000 บาท

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 157630.31

2.1 ดอกเบี้ยเงินทุนและสินเชื่อ

จากการศึกษาพบว่าดอกเบี้ยเงินทุนและสินเชื่อส่วนใหญ่ที่บ้านแม่กุ่มมีอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 11-15 ต่อปี คิดเป็นร้อยละ 47.06 รองลงมาคืออัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5-10 ต่อปี คิดเป็นร้อยละ 44.12 และอัตราดอกเบี้ยมากกว่าร้อยละ 15 ต่อปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.94 ส่วนที่บ้านหารแก้ว ส่วนใหญ่มีอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5-10 ต่อปี คิดเป็นร้อยละ 75 รองลงมาคืออัตราดอกเบี้ยร้อยละ 11-15 ต่อปี คิดเป็นร้อยละ 19.44 และอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าร้อยละ 5 ต่อปี ไม่มีเลย ตามตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ดอกเบี้ยเงินทุนและสินเชื่อ

ดอกเบี้ยเงินทุนและสินเชื่อ	บ้านแม่กึ่ง		บ้านहारแก้ว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าร้อยละ 5 ต่อปี	2	5.88	-	-
ร้อยละ 5-10 ต่อปี	15	44.12	27	75.00
ร้อยละ 11-15 ต่อปี	16	47.06	7	49.44
มากกว่าร้อยละ 15 ต่อปี	1	2.94	2	5.56
รวม	34	100	36	100

2.2 การได้รับข่าวสารจากทางวิทยุ

จากการศึกษาการได้รับข่าวสารจากทางวิทยุ พบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรบ้านแม่กึ่งฟังวิทยุคิดเป็นร้อยละ 72.73 ส่วนเกษตรกรที่ไม่ฟังวิทยุมีเพียงร้อยละ 27.27 ส่วนที่บ้านหารแก้ว เกษตรกรส่วนใหญ่ฟังวิทยุเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 79.69 ส่วนเกษตรกรที่ไม่ฟังวิทยุมีเพียงร้อยละ 20.31 ตามตารางที่ 20

ตารางที่ 20 แสดงการได้รับข่าวสารจากทางวิทยุ

การได้รับข่าวสาร	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
เคย	32	72.73	51	79.69
ไม่เคย	12	27.27	13	20.31
รวม	44	100	64	100

2.21 การรับข่าวสารทางวิทยุต่อวัน

การรับข่าวสารทางวิทยุของเกษตรกร พบว่าส่วนใหญ่ที่บ้านแม่กึ่งรับฟังข่าวสารต่ำกว่า 2 ชั่วโมงต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 68.75 รองลงมารับฟังข่าวสาร 2-3 ชั่วโมงต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 28.13 และรับฟังข่าวสารมากกว่า 3 ชั่วโมงต่อวันน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.12 ส่วนที่บ้านหารแก้ว รับฟังข่าวสารต่ำกว่า 2 ชั่วโมงต่อวันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.82 รองลงมารับฟังข่าวสาร 2-3 ชั่วโมงต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 37.25 และรับฟังข่าวสารมากกว่า 3 ชั่วโมงต่อวัน น้อยที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 3.92 ตามตารางที่ 21

ตารางที่ 21 การรับฟังข่าวสารทางวิทยุต่อวัน

จำนวน (ชั่วโมง/วัน)	บ้านแม่กึ่ง		บ้านहारแก้ว	
	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละ	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละ
ต่ำกว่า 2	22	68.75	30	58.82
2 - 3	9	28.13	19	37.25
มากกว่า 3	1	3.12	2	3.92
รวม	32	100	51	100

บ้านแม่กึ่ง

จำนวนชั่วโมงที่ฟังวิทยุน้อยที่สุด 0 ชั่วโมง

จำนวนชั่วโมงที่ฟังวิทยุมากที่สุด 6 ชั่วโมง

ค่าเฉลี่ย 1.01 ชั่วโมง

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.086

บ้านहारแก้ว

จำนวนชั่วโมงที่ฟังวิทยุน้อยที่สุด 0 ชั่วโมง

จำนวนชั่วโมงที่ฟังวิทยุมากที่สุด 5 ชั่วโมง

ค่าเฉลี่ย 1.26 ชั่วโมง

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.102

2.22 รายการทางวิทยุที่ฟังมากที่สุด

รายการทางวิทยุที่เกษตรกรบ้านแม่กึ่งฟังมากที่สุดคือรายการข่าว คิดเป็นร้อยละ 59.38 รองลงมาคือรายการความรู้เกษตร คิดเป็นร้อยละ 25 และรายการละครฟังน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.13 ส่วนที่บ้านहारแก้วรายการข่าวฟังมากที่สุดเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 52.94 รองลงมาคือรายการเพลง คิดเป็นร้อยละ 29.41 และไม่มีรายการใดฟังมากที่สุด ไม่มีเลย ตามตารางที่ 22

ตารางที่ 22 รายการทางวิทยุที่ฟังมากที่สุด

รายการ	บ้านแม่กึ่ง		บ้านहारแก้ว	
	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละ	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละ
ข่าว	19	59.38	27	52.94
เพลง	2	6.25	15	29.41
ละคร	1	3.13	2	3.92
ความรู้เกษตร	8	25.00	7	13.73
ไม่มีรายการใดฟังมากที่สุด	2	6.25	-	-
รวม	32	100	51	100

2.3 การได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์

จากการศึกษาการได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์ พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดรับข่าวสารทางโทรทัศน์ทุกคน

2.3.1 การได้รับชมข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์

การรับข่าวสารทางโทรทัศน์ของเกษตรกรที่บ้านแม่กึ่ง พบว่าส่วนใหญ่รับชมข่าวสารต่ำกว่า 2 ชั่วโมงต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 52.27 รองลงมารับชมข่าวสาร 2-3 ชั่วโมงต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 43.18 และรับชมข่าวสารมากกว่า 3 ชั่วโมงต่อวันน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.55 ส่วนที่ร้านอาหารแก้วส่วนใหญ่รับชมข่าวสาร 2-3 ชั่วโมงต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 48.44 รองลงมารับชมข่าวสารมากกว่า 3 ชั่วโมงต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 26.56 และรับชมข่าวสารต่ำกว่า 2 ชั่วโมงต่อวันน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25 ตามตารางที่ 23

ตารางที่ 23 การรับชมข่าวสารทางโทรทัศน์ต่อวัน

จำนวน (ชั่วโมง/วัน)	บ้านแม่กึ่ง		ร้านอาหารแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ต่ำกว่า 2	23	52.27	16	25.00
2-3	19	43.18	31	48.44
มากกว่า 3	2	4.55	17	26.56
รวม	44	100	64	100

บ้านแม่กึ่ง

จำนวนชั่วโมงที่ดูโทรทัศน์น้อยที่สุด ½ ชั่วโมง

จำนวนชั่วโมงที่ดูโทรทัศน์มากที่สุด 4 ชั่วโมง

ค่าเฉลี่ย 1.659 ชั่วโมง

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.841

ร้านอาหารแก้ว

จำนวนชั่วโมงที่ดูโทรทัศน์น้อยที่สุด ½ ชั่วโมง

จำนวนชั่วโมงที่ดูโทรทัศน์มากที่สุด 5 ชั่วโมง

ค่าเฉลี่ย 2.422

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.179

2.32 รายการทางโทรทัศน์ที่ดูมากที่สุด

รายการทางโทรทัศน์ที่บ้านแม่กุ้งและบ้านหรรแก้วดูมากที่สุด คือ รายการข่าว คิดเป็นร้อยละ 86.36 และ 71.88 ตามลำดับ รองลงมาคือรายการบันเทิง, ละคร คิดเป็นร้อยละ 6.82 และ 26.56 ตามลำดับ และรายการความรู้ทางการเกษตรน้อยที่สุดที่บ้านแม่กุ้ง คิดเป็นร้อยละ 2.27 และรายการกีฬาไม่มีเลยที่บ้านหรรแก้ว ตามตารางที่ 24

ตารางที่ 24 รายการทางโทรทัศน์ที่ดูมากที่สุด

รายการ	บ้านแม่กุ้ง		บ้านหรรแก้ว	
	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละ	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละ
ข่าว	38	86.36	46	71.88
กีฬา	2	4.55	-	-
บันเทิง, ละคร	3	6.82	17	26.56
ความรู้ทางการเกษตร	1	2.27	1	1.56
รวม	44	100	64	100

2.4 การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์

การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ของเกษตรกร ที่บ้านแม่กุ้งส่วนใหญ่เกษตรกรอ่านหนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 54.55 รองลงมาเกษตรกรไม่อ่านหนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 45.45 และไม่มีเกษตรกรที่อ่านไม่ออก ส่วนที่บ้านหรรแก้ว เกษตรกรอ่านหนังสือพิมพ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.94 รองลงมาเกษตรกรไม่อ่านหนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 32.81 และมีเกษตรกรที่อ่านไม่ออก คิดเป็นร้อยละ 6.25 น้อยที่สุด ตามตารางที่ 25

ตารางที่ 25 การได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์

การได้รับข่าวสาร	บ้านแม่กุ้ง		บ้านหรรแก้ว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อ่าน	24	54.55	39	60.94
ไม่อ่าน	20	45.45	21	32.81
อ่านไม่ออก	-	-	4	6.25
รวม	44	100	64	100

2.41 คอลัมน์ทางหนังสือพิมพ์ที่อ่านมากที่สุด

จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ที่บ้านแม่กึ่ง คอลัมน์เกี่ยวกับข่าวชาวบ้านกับข่าวการเกษตร อ่านมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.83 รองลงมาอ่านคอลัมน์เกี่ยวกับข่าวการเมือง คิดเป็นร้อยละ 8.33 และอ่านคอลัมน์เกี่ยวกับข่าวกีฬาและข่าวบันเทิง ไม่มีเลย ส่วนที่ร้านอาหารแก้วคอลัมน์เกี่ยวกับข่าวชาวบ้านอ่านมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.54 รองลงมาอ่านคอลัมน์เกี่ยวกับข่าวการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 17.95 และอ่านคอลัมน์เกี่ยวกับข่าวกีฬาน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.56 ตาม ตารางที่ 26

ตารางที่ 26 คอลัมน์ทางหนังสือพิมพ์ที่อ่านมากที่สุด

คอลัมน์	บ้านแม่กึ่ง		ร้านอาหารแก้ว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ข่าวชาวบ้าน	11	45.83	24	61.54
ข่าวการเกษตร	11	45.83	7	17.95
ข่าวกีฬา	-	-	1	2.56
ข่าวบันเทิง	-	-	4	10.26
ข่าวการเมือง	2	8.33	3	7.69
รวม	24	100	39	100

2.42 การอ่านหนังสือพิมพ์ของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่าที่บ้านแม่กึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่อ่านหนังสือพิมพ์ที่ร้านอาหารในหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 45.83 รองลงมาซื้อหนังสือพิมพ์มาอ่าน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และอ่านหนังสือพิมพ์บริเวณที่จัดไว้ให้อ่านประจำหมู่บ้าน ไม่มีเลย ส่วนที่ร้านอาหารแก้วเกษตรกรส่วนใหญ่ซื้อหนังสือพิมพ์มาอ่าน คิดเป็นร้อยละ 53.85 รองลงมาอ่านหนังสือพิมพ์ที่ร้านอาหารในหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 23.08 เกษตรกรยืมหนังสือพิมพ์มาอ่าน อ่านหนังสือพิมพ์บริเวณที่จัดไว้ให้อ่านประจำหมู่บ้าน และอ่านที่ทำงานน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7.69 ตามตารางที่ 27

ตารางที่ 27 แสดงการอ่านหนังสือพิมพ์

ลักษณะ	บ้านแม่กึ่ง		บ้านहारแก้ว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ร้านอาหารในหมู่บ้าน	11	45.83	9	23.08
ซื้อมาอ่าน	8	33.33	21	53.85
ยืมมาอ่าน	4	16.67	3	7.69
ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	-	-	3	7.69
ที่ทำงาน	1	4.17	3	7.69
รวม	24	100	39	100

2.5 การพบปะกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตร

จากการศึกษาการพบปะกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรกับเกษตรกรภายในหมู่บ้านแม่กึ่งพบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรจะเคยพบปะกับเจ้าหน้าที่ ในบริเวณหมู่บ้าน ไร่เนา คิดเป็นร้อยละ 52.27 และเกษตรกรที่ไม่เคยพบปะกับเจ้าหน้าที่ในบริเวณหมู่บ้าน ไร่เนา มีเพียงร้อยละ 47.73 ต่างจากบ้าน หารแก้วที่ส่วนใหญ่เกษตรกรจะไม่เคยพบปะกับเจ้าหน้าที่ในบริเวณหมู่บ้าน ไร่เนา คิดเป็นร้อยละ 57.81 ส่วนเกษตรกรที่เคยพบปะกับเจ้าหน้าที่ ในบริเวณหมู่บ้าน ไร่เนา มีเพียงร้อยละ 42.19 ตาม ตารางที่ 28

ตารางที่ 28 การพบปะกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตร

การพบปะกับเจ้าหน้าที่	บ้านแม่กึ่ง		บ้านहारแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ไม่เคย	21	47.73	37	57.81
เคย	23	52.27	27	42.19
รวม	44	100	64	100

2.51 การพบปะกับเจ้าหน้าที่การเกษตรต่อปี

จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรที่บ้านแม่กึ่งจะพบปะกับเจ้าหน้าที่ 1-2 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 95.65 รองลงมาเกษตรกรจะพบปะกับเจ้าหน้าที่มากกว่า 6 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 4.35 และเกษตรกรพบปะกับเจ้าหน้าที่ 3-6 ครั้งต่อปีไม่มีเลย ส่วนที่บ้านหารแก้ว ส่วนใหญ่เกษตรกรจะพบปะกับเจ้าหน้าที่ 1-2 ครั้งต่อปีเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 59.26 รองลงมาเกษตรกรจะพบปะกับเจ้าหน้าที่มากกว่า 6 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 22.22 และเกษตรกรพบปะกับเจ้าหน้าที่ 5-6 ครั้งต่อปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7.41 ตามตารางที่ 29

ตารางที่ 29 จำนวนการพบปะกับเจ้าหน้าที่การเกษตรต่อไป

จำนวน (ครั้ง/ปี)	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละ	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละ
1-2	22	95.65	16	59.26
3-4	-	-	3	11.11
5-6	-	-	2	7.41
มากกว่า 6	1	4.35	6	22.22
รวม	23	100	27	100

2.6 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่การเกษตรในสถานที่ราชการ

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรที่บ้านแม่กึ่ง และบ้านหารแก้วส่วนใหญ่ไม่เคยไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่การเกษตรในสถานที่ราชการเลย คิดเป็นร้อยละ 72.73 และ 76.56 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรที่เคยไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่การเกษตรในสถานที่ราชการมีเพียงร้อยละ 27.27 และ 23.44 ตามลำดับ ตามตารางที่ 30

ตารางที่ 30 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่การเกษตรในสถานที่ราชการ

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	32	72.73	49	76.56
เคย	12	27.27	15	23.44
รวม	44	100	64	100

2.61 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่การเกษตรในสถานที่ราชการต่อปี

จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรทั้งบ้านแม่กึ่งและบ้านหารแก้วจะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ในสถานที่ราชการ 1-2 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 66.67 และ 86.67 ตามลำดับ รองลงมาที่บ้านแม่กึ่งเกษตรกรจะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ในสถานที่ราชการ 3-4 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 25 และ เกษตรกรติดต่อกับเจ้าหน้าที่ในสถานที่ราชการมากกว่า 6 ครั้งต่อปี ไม่มีเลย ส่วนรองลงมาที่บ้านหารแก้วเกษตรกรจะติดต่อกับเจ้าหน้าที่สถานที่ราชการ 3-4 ครั้งต่อปี กับมากกว่า 6 ครั้งต่อปีเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ตามตารางที่ 31

ตารางที่ 31 จำนวนการติดต่อกับเจ้าหน้าที่การเกษตรในสถานที่ราชการต่อปี

จำนวน (ครั้ง/ปี)	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละ	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละ
1-2	8	66.67	13	86.67
3-4	3	25.00	1	6.67
5-6	1	8.33	-	-
มากกว่า 6	-	-	1	6.67
รวม	12	100	15	100

2.7 การเขียนจดหมายหรือโทรศัพท์สอบถามเจ้าหน้าที่

จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรไม่เคยเขียนจดหมายหรือโทรศัพท์เพื่อสอบถามปัญหาหรือขอความรู้ทางการเกษตรจากสถานที่ราชการ คิดเป็นร้อยละ 90.91 ที่บ้านแม่กึ่ง และคิดเป็นร้อยละ 92.19 ที่บ้านหารแก้ว และเกษตรกรที่เคยเขียนจดหมายหรือโทรศัพท์เพื่อสอบถามปัญหาหรือขอความรู้ทางการเกษตรจากสถานที่ราชการมีเพียงร้อยละ 9.09 ที่บ้านแม่กึ่ง และมีเพียงร้อยละ 7.81 ที่บ้านหารแก้ว ตามตารางที่ 32

ตารางที่ 32 การเขียนจดหมายหรือโทรศัพท์สอบถามเจ้าหน้าที่

การเขียนจดหมายหรือ โทรศัพท์	บ้านแม่กึ่ง		บ้านहारแก้ว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	40	90.91	59	92.19
เคย	4	9.09	5	7.81
รวม	44	100	64	100

2.71 การเขียนจดหมายหรือโทรศัพท์สอบถามเจ้าหน้าที่ต่อปี

จากการศึกษาพบว่าที่บ้านแม่กึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรจะเขียนจดหมายหรือโทรศัพท์สอบถามเจ้าหน้าที่ 1-2 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 75 รองลงมา 5-6 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 25 และ 3-4 ครั้งต่อปี ไม่มีเลย ส่วนที่บ้านहारแก้วเกษตรกรส่วนใหญ่จะเขียนจดหมายหรือโทรศัพท์สอบถามเจ้าหน้าที่ 1-2 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมา 3-4 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 40 และ 5-6 ครั้งต่อปี ไม่มีเลย ตามตารางที่ 33

ตารางที่ 33 จำนวนการเขียนจดหมายหรือโทรศัพท์สอบถามเจ้าหน้าที่ต่อปี

จำนวน (ครั้ง/ปี)	บ้านแม่กึ่ง		บ้านहारแก้ว	
	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละ	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละ
1-2	3	75.00	3	60.00
3-4	-	-	2	40.00
5-6	1	25.00	-	-
รวม	4	100	5	100

2.8 การไปรับการอบรมหรือฟังการประชุม

จากการศึกษาพบว่าที่บ้านแม่กึ่งเกษตรกรไม่เคยไปรับการอบรมหรือฟังการประชุมเกี่ยวกับการเกษตร มีจำนวนเท่ากับเกษตรกรที่เคยไปรับการอบรมหรือฟังการประชุมเกี่ยวกับการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 50 เท่ากัน ส่วนที่บ้านहारแก้ว ส่วนใหญ่ไม่เคยไปรับการอบรมหรือฟังการประชุมเกี่ยวกับการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 60.94 ส่วนเกษตรกรที่เคยไปรับการอบรมหรือฟังการประชุมเกี่ยวกับการเกษตร มีเพียงร้อยละ 39.06 ตามตารางที่ 34

ตารางที่ 34 การไปรับการอบรมหรือฟังการประชุม

การไปรับการอบรมหรือ ฟังการประชุม	บ้านแม่กึ่ง		บ้านहारแก้ว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	22	50.00	39	60.94
เคย	22	50.00	25	39.06
รวม	44	100	64	100

2.81 การไปรับการอบรมหรือฟังการประชุม

จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่เกษตรกร ไปรับการอบรมหรือฟังการประชุมเกี่ยวกับการเกษตร 1-2 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 95.45 ที่บ้านแม่กึ่ง และคิดเป็นร้อยละ 84 ที่บ้านहारแก้ว รองลงมาที่บ้านแม่กึ่ง 5-6 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 4.55 และ 3-4 ครั้งต่อปีกับมากกว่า 6 ครั้งต่อปี ไม่มีเลย ส่วนบ้านहारแก้วรองลงมา 3-4 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 8 และ 5-6 ครั้งต่อปีกับมากกว่า 6 ครั้งต่อปี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4 ตามตารางที่ 35

ตารางที่ 35 จำนวนการไปรับการอบรมหรือฟังการประชุม

จำนวน (ครั้ง/ปี)	บ้านแม่กึ่ง		บ้านहारแก้ว	
	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละ	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละ
1-2	21	95.45	21	84.00
3-4	-	-	2	8.00
5-6	2	4.55	1	4.00
มากกว่า 6	-	-	1	4.00
รวม	22	100	25	100

2.9 การทำแปลงสาธิตเกี่ยวกับพันธุ์ข้าว บัญ การปลูกพืชหมุนเวียนในนาข้าว ฯลฯ

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยทำแปลงสาธิตเกี่ยวกับพันธุ์ข้าว บัญ การปลูกพืชหมุนเวียนในนาข้าว ฯลฯ คิดเป็นร้อยละ 59.09 ที่บ้านแม่กึ่ง และคิดเป็นร้อยละ 87.50 ที่บ้านหารแก้ว ส่วนเกษตรกรที่เคยทำแปลงสาธิตเกี่ยวกับพันธุ์ข้าว บัญ การปลูกพืชหมุนเวียนในนาข้าว ฯลฯ มีเพียงร้อยละ 40.91 ที่บ้านแม่กึ่ง และมีเพียงร้อยละ 12.50 ที่บ้านหารแก้ว ตามตารางที่ 36

ตารางที่ 36 การทำแปลงสาธิตเกี่ยวกับพันธุ์ข้าว บัญ การปลูกพืชหมุนเวียนในนาข้าว ฯลฯ

การทำแปลงสาธิต	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ไม่เคย	26	59.09	56	87.50
เคย	18	40.91	8	12.50
รวม	44	100	64	100

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการปลูกพืชของเกษตรกรในปัจจุบันและในอดีต

ข้อมูลการปลูกพืชในปัจจุบัน

ในรอบปีที่ผ่านมาเกษตรกรทั้งสองหมู่บ้านเกือบทั้งหมดปลูกข้าวในฤดูฝนและปลูกพืชชนิดต่างๆ ในฤดูร้อนต่อเนื่องกันไป เกษตรกรคนเดียวก็อาจปลูกข้าวมากกว่าหนึ่งพันธุ์ ดังรายละเอียดคือ

2.1 การปลูกพืชในฤดูฝน พืชที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นข้าวทั้งหมด เกษตรกรบ้านแม่กึ่ง ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง 1 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.18 รองลงมาคือ ข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตองและข้าวเจ้าพันธุ์หอมมะลิ คิดเป็นร้อยละ 22.73 และข้าวเหนียวพันธุ์ กข. อื่นๆ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.55 (ตาราง ที่ 37) ที่บ้านหารแก้วเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ กข.6 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.00 รองลงมาเป็นข้าวเจ้าพันธุ์หอมมะลิ คิดเป็นร้อยละ 17.19 และข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง 1 ปลูกน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.56 สำหรับผู้ที่ไม่ปลูกข้าว ส่วนใหญ่จะทำสวนลำไย คิดเป็นร้อยละ 87.10

ตารางที่ 37 จำนวนครอบครัวที่ปลูกข้าวพันธุ์ต่างๆ ในฤดูฝนปี 2543/44 ที่บ้านแม่กึ่งและบ้าน
หารแก้ว

พันธุ์ข้าว	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ข้าวเหนียวสันป่าตอง	10	22.73	10	15.63
ข้าวเหนียวสันป่าตอง 1	19	43.18	1	1.56
ข้าวหอมมะลิ	10	22.73	11	17.19
ข้าวเหนียว กข.6	4	9.09	16	25.00
ข้าวเจ้า กข.1	3	6.82	-	-
ข้าวเหนียวพื้นเมืองอื่นๆ	2	4.55	2	3.13
ไม่ปลูกข้าว	1	2.27	30	46.88

หมายเหตุ เกษตรกร 1 ครอบครัวปลูกข้าวมากกว่า 1 พันธุ์ ในเวลาเดียวกัน

เมื่อถามถึงผลผลิตข้าว พบว่าข้าวแต่ละพันธุ์ให้ผลผลิตต่างๆ กัน ข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง ได้ให้ผลผลิตมากกว่า 800 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 40 ของคนปลูกพันธุ์นี้ ที่บ้านแม่กึ่ง รองลงมาให้ผลผลิตระหว่าง 600-800 กิโลกรัมต่อไร่ และให้ผลผลิตน้อยกว่า 600 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 30 ส่วนที่บ้านหารแก้ว ข้าวพันธุ์ดังกล่าวจะให้ผลผลิตระหว่าง 600-800 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 70 รองลงมา ให้ผลผลิตน้อยกว่า 600 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 30

สำหรับข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง 1 จะให้ผลผลิตระหว่าง 600-800 กิโลกรัมต่อไร่มากที่สุด ที่บ้านแม่กึ่ง คิดเป็นร้อยละ 84.21 รองลงมาให้ผลผลิตมากกว่า 800 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 15.77 ส่วนที่บ้านหารแก้ว ข้าวพันธุ์นี้จะให้ผลผลิตมากกว่า 800 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งมีผู้ปลูกเพียง 1 คน

สำหรับข้าวเหนียวพันธุ์ กข.6 จะให้ผลผลิตระหว่าง 600-800 กิโลกรัมต่อไร่ทั้งหมด ที่บ้านแม่กึ่ง ส่วนที่บ้านหารแก้วจะให้ผลผลิตมากกว่า 800 กิโลกรัมต่อไร่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาให้ผลผลิตระหว่าง 600-800 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 37.5 ส่วนผลผลิตน้อยกว่า 600 กิโลกรัมต่อไร่ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.5

ตารางที่ 38 แสดงครอบครัวที่ปลูกข้าวได้ผลผลิตในระดับต่างๆ ประจำปี 2543-2544

ระดับผลผลิตของข้าว พันธุ์ต่างๆ	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ข้าวเหนียวสันป่าตอง				
น้อยกว่า 600 กก./ไร่	3	30	3	30
600-800 กก./ไร่	3	30	7	70
มากกว่า 800 กก./ไร่	4	40	-	-
รวม	10	100	10	100
ข้าวเหนียวสันป่าตอง 1				
น้อยกว่า 600 กก./ไร่	-	-	-	-
600-800 กก./ไร่	16	84.21	-	-
มากกว่า 800 กก./ไร่	3	15.77	1	100
รวม	19	100	1	100
ข้าวเหนียว กข. 6				
น้อยกว่า 600 กก./ไร่	-	-	2	12.5
600-800 กก./ไร่	4	100	6	37.5
มากกว่า 800 กก./ไร่	-	-	8	50.0
รวม	4	100	16	100
ข้าวเจ้าหอมมะลิ				
น้อยกว่า 600 กก./ไร่	1	10	3	27.27
600-800 กก./ไร่	9	90	5	45.45
มากกว่า 800 กก./ไร่	-	-	3	27.27
รวม	10	100	11	100

ตารางที่ 38 (ต่อ)

ระดับผลผลิตของข้าว พันธุ์ต่าง ๆ	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ข้าวเจ้า กข. 1				
น้อยกว่า 600 กก./ไร่	-	-	-	-
600-800 กก./ไร่	2	66.67	-	-
มากกว่า 800 กก./ไร่	1	33.33	-	-
รวม	3	100	-	-
ข้าวเหนียวพื้นเมืองอื่นๆ				
น้อยกว่า 600 กก./ไร่	-	-	-	-
600-800 กก./ไร่	2	100	2	100
มากกว่า 800 กก./ไร่	-	-	-	-
รวม	2	100	2	100

สำหรับข้าวเจ้าพันธุ์หอมมะลิ จะให้ผลผลิตระหว่าง 600-800 กิโลกรัมต่อไร่ มากที่สุดที่บ้านแม่กึ่ง คิดเป็นร้อยละ 90 รองลงมาให้ผลผลิตน้อยกว่า 600 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนที่บ้านหารแก้วจะให้ผลผลิตระหว่าง 600-800 กิโลกรัมต่อไร่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.45 รองลงมาให้ผลผลิตมากกว่า 800 กิโลกรัมต่อไร่ และน้อยกว่า 600 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 27.27

เป็นที่น่าสังเกตว่าข้าวพันธุ์อื่นๆ ส่วนใหญ่จะให้ผลผลิตในระดับ 600-800 กิโลกรัมต่อไร่
 เนื้อที่ปลูกข้าวพันธุ์ต่างๆ ที่ปลูกกันแพร่หลาย คือ ข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง 1 เฉลี่ยปลูกครอบครัวละ 2.79 ไร่ ที่บ้านแม่กึ่ง (ตารางที่ 39) รองลงมาข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง เฉลี่ยปลูกครอบครัวละ 3.51 ไร่ และข้าวเจ้าหอมมะลิ เฉลี่ยปลูกครอบครัวละ 5.00 ไร่ สำหรับบ้านหารแก้ว พันธุ์ที่ปลูกแพร่หลายคือ ข้าวเหนียวพันธุ์ กข. 6 เฉลี่ยปลูกครอบครัวละ 4.86 ไร่ รองลงมาข้าวเจ้าพันธุ์หอมมะลิ เฉลี่ยปลูกครอบครัวละ 4.06 ไร่ และข้าวเหนียวสันป่าตอง เฉลี่ยปลูกครอบครัวละ 3.06 ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ 39 พื้นที่ปลูกข้าวพันธุ์ต่างๆ โดยเฉลี่ยต่อไร่ต่อครอบครัวในหมู่บ้านแม่กุ่มและหมู่บ้านหารแก้ว ประจำปี 2543/2544

พันธุ์ข้าว	บ้านแม่กุ่ม		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนครอบครัว ที่ปลูก	พื้นที่เฉลี่ย	จำนวนครอบครัว ที่ปลูก	พื้นที่เฉลี่ย
ข้าวเหนียวสันป่าตอง	10	8.51	10	3.06
ข้าวเหนียวสันป่าตอง 1	19	2.79	1	2.00
ข้าวเจ้าหอมมะลิ	10	5.00	11	3.86
ข้าวเหนียว กข. 6	4	6.50	16	4.28
ข้าวเจ้า กข. 1	3	5.67	-	-
ข้าวเหนียวพื้นเมืองอื่นๆ	2	3.50	2	9.75

2.2 การปลูกพืชในฤดูหนาว เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูกพืชในฤดูหนาวหรือพืชไร่ตามหลังข้าว มีเกษตรกรบางส่วนที่ปล่อยพื้นที่ว่างไว้ คิดเป็นร้อยละ 56.82 ที่บ้านแม่กุ่ม และคิดเป็นร้อยละ 29.69 ที่บ้านหารแก้ว (ตารางที่ 40)

ตารางที่ 40 จำนวนครอบครัวที่ปลูกพืชชนิดต่างๆ ในฤดูหนาวปี 2543/2544 ที่บ้านแม่กุ่มและบ้านหารแก้ว

ชนิดพืช	บ้านแม่กุ่ม		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ข้าวเหนียวสันป่าตอง 1	2	4.55	-	-
ถั่วเหลือง	5	11.36	21	32.81
ถั่วฝักยาว	7	15.91	5	7.81
พริก	7	15.91	3	4.69
พืชผักอื่นๆ	-	-	6	9.38
ไม่ปลูกพืชใด	25	56.82	19	29.69

หมายเหตุ เกษตรกร 1 ครอบครัว ปลูกพืชมากกว่า 1 ชนิด ในเวลาเดียวกัน

พืชที่ปลูกในหมู่บ้านหนึ่งอาจไม่นิยมปลูกในอีกหมู่บ้านหนึ่ง พริกหรือถั่วฝักยาว ปลูกกันมากที่สุดในบ้านแม่กึ่ง คิดเป็นร้อยละ 15.91 รองลงมา ได้แก่ ถั่วเหลือง ข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง 1 คิดเป็นร้อยละ 11.36, 4.55 ตามลำดับ ส่วนที่หมู่บ้านหารแก้ว พืชที่ปลูกกันแพร่หลาย คือ ถั่วเหลือง คิดเป็นร้อยละ 32.81 รองลงมาได้แก่ พืชผักอื่นๆ เช่น ผักกวางตุ้ง ผักกาด มะเขือ แตงกวา เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 9.38 เป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนพืชชนิดต่างๆ ที่ปลูกตามหลังข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง 1 มีชนิดของพืชมากกว่า

เนื้อที่ปลูกพืชต่างๆ ในฤดูหนาวนั้น ข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง 1 จะปลูกครอบครัวยหลายไร่ มากกว่าพืชไร่ชนิดอื่น ที่บ้านแม่กึ่ง เฉลี่ยครอบครัวย 4.50 ไร่ รองลงมาคือ ถั่วเหลือง เฉลี่ยครอบครัวย 3.40 ไร่ ส่วนที่หมู่บ้านหารแก้ว ถั่วเหลืองจะปลูกครอบครัวยหลายไร่มากกว่าพืชไร่ชนิดอื่น เฉลี่ยครอบครัวย 4.21 ไร่ รองลงมาคือ พริก จะปลูกเฉลี่ยครอบครัวย 1.30 ไร่

ตารางที่ 41 พื้นที่ปลูกพืชไร่ต่างๆ โดยเฉลี่ยไร่ต่อครอบครัวยในหมู่บ้านแม่กึ่ง และหมู่บ้านหารแก้วในฤดูหนาวปี 2543/44

ชนิดพืช	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนครอบครัวย	พื้นที่เฉลี่ย	จำนวนครอบครัวย	พื้นที่เฉลี่ย
ถั่วเหลือง	5	3.40	21	4.21
ถั่วฝักยาว	7	1.82	5	1.30
พริก	7	1.70	3	1.33
ข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง 1	2	4.50	-	-
พืชผักอื่นๆ	-	-	7	0.46

2.3. การปลูกพืชในฤดูร้อน การปลูกพืชในฤดูร้อน เป็นการปลูกพืชตามกันเป็นพืชที่สามต่อเนื่องในรอบปี เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ปลูกพืชใดเลย คิดเป็นร้อยละ 90.91 ในบ้านแม่กึ่ง และคิดเป็นร้อยละ 95.31 ในบ้านหารแก้ว ที่ปล่อยให้ของตนเองว่างไว้ โดยไม่ปลูกพืชใดเลย (ตารางที่ 42) อย่างไรก็ตามมีเกษตรกร ร้อยละ 6.82 ที่บ้านแม่กึ่ง ปลูกพริกกัน ส่วนที่หมู่บ้านหารแก้ว มีร้อยละ 3.13 สำหรับข้าวเหนียวดอกพรวัว ที่บ้านแม่กึ่งปลูกร้อยละ 2.27 ส่วนที่หมู่บ้านหารแก้ว ไม่มีเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวดอกพรวัวเลย และพืชผักอื่นๆ เช่น ผักกวางตุ้ง ที่บ้านแม่กึ่งไม่มีเกษตรกรปลูกเลย แต่ที่บ้านหารแก้วมีเกษตรกรปลูกร้อยละ 1.56

ตารางที่ 42 จำนวนครอบครัวที่ปลูกพืชต่างๆ ในฤดูร้อนปี 2543/44 ที่บ้านแม่กึ่งและบ้านหารแก้ว

ชนิดพืช	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
พริก	3	6.82	2	3.13
ข้าวเหนียวคอปข้าว	1	2.27	-	-
พืชผักอื่นๆ	-	-	1	1.56
ไม่ปลูกพืชใด	40	90.91	61	95.31
รวม	44	100	64	100

2.4 เหตุผลการปลูกพืชในความคิดของเกษตรกร ฤดูฝนเกษตรกรปลูกข้าวนาปีกัน พันธุ์ข้าวเหนียว ได้แก่ พันธุ์สันป่าตอง, สันป่าตอง 1, กข. 6 และพันธุ์พื้นเมืองต่างๆ พันธุ์ข้าวเจ้า ได้แก่ ข้าวหอมมะลิ เป็นส่วนใหญ่ (ตารางที่ 37) เกษตรกรภาคเหนือบริ โภคข้าวเหนียวพันธุ์ที่นิยมบริโภคได้แก่ ข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง 1 คิดเป็นร้อยละ 52.63 ในบ้านแม่กึ่ง แต่ในบ้านหารแก้ว นิยมบริโภคข้าวเหนียวพันธุ์ กข. 6 คิดเป็นร้อยละ 68.75

พืชฤดูหนาวส่วนใหญ่เป็นถั่วเหลือง ถั่วฝักยาว พริก ตามลำดับ เกษตรกรบ้านแม่กึ่งให้เหตุผลในการปลูกถั่วเหลืองว่า เพื่อเอาไว้ขายและมีตลาดรองรับผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 60 และบ้าน หารแก้ว ร้อยละ 57.14 อีกร้อยละ 40 ของผู้ปลูกบ้านแม่กึ่งและร้อยละ 42.86 ของบ้านหารแก้ว บอกว่าเป็นพืชที่เคยปลูกมาก่อนตั้งแต่พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย จึงมีความชำนาญและไม่ทำให้ดินเสียด้วย รองลงมาคือ ถั่วฝักยาว บ้านแม่กึ่งปลูกเพื่อเอาไว้ขาย คิดเป็นร้อยละ 71.43 และบ้านหารแก้วร้อยละ 40 อีกร้อยละ 28.57 ของผู้ปลูกบ้านแม่กึ่งและร้อยละ 60 ของบ้านหารแก้วบอกว่าปลูกง่าย สำหรับพริกบ้านแม่กึ่งปลูกเอาไว้ขาย ร้อยละ 57.14 รองลงมาคือเคยปลูกกันมานาน ร้อยละ 42.86 แต่สำหรับบ้านหารแก้ว เกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดปลูกเพื่อเอาไว้ขาย และสำหรับพืชผักอื่นๆ เช่น ผักกาด

ตารางที่ 43 เหตุผลการปลูกข้าวพันธุ์ต่างๆ ในฤดูฝนของเกษตรกรบ้านแม่กึ่ง และหารแก้ว ปี 2543/44

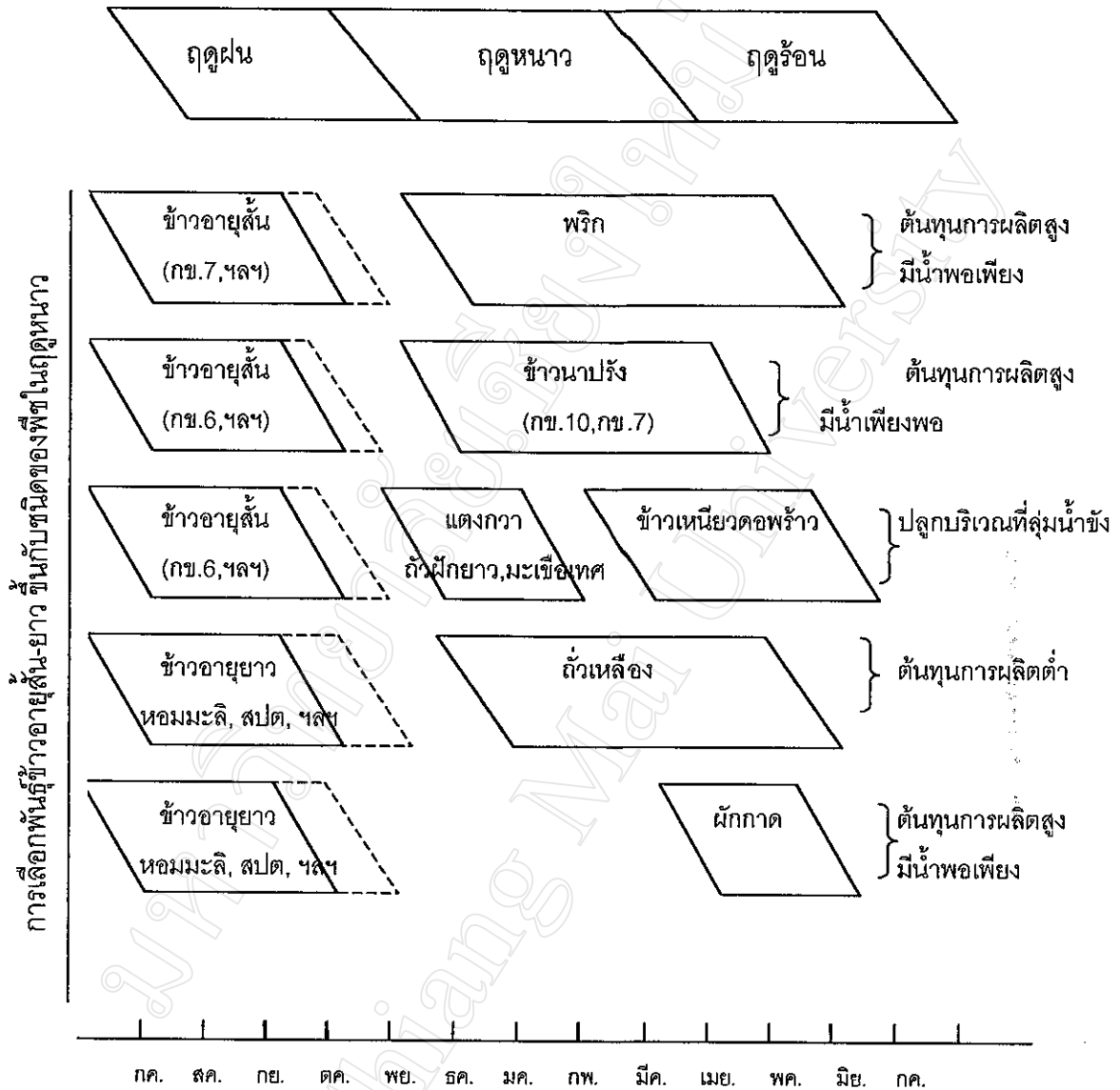
พันธุ์ข้าว	ร้อยละของครอบครัวของผู้ที่ปลูกข้าวพันธุ์นั้น	
	บ้านแม่กึ่ง	บ้านหารแก้ว
ข้าวเหนียวสันป่าตอง		
1. เอาไว้ขาย	20.0	20.0
2. เอาไว้กิน	70.0	80.0
3. ผลผลิตสูง	10.0	-
ข้าวเหนียวสันป่าตอง 1		
1. เอาไว้ขาย	26.31	-
2. เอาไว้กิน	52.63	100
3. ผลผลิตสูง	10.53	-
4. ต้นตำ ไม้ล้มง่าย	10.53	-
ข้าวหอมมะลิ		
1. เอาไว้ขาย ราคาดี	60.0	63.64
2. เอาไว้กิน	20.0	36.36
3. อื่นๆ	10.0	-
ข้าวเหนียว กข. 6		
1. เอาไว้ขาย ราคาดี	50.0	18.75
2. เอาไว้กิน	-	68.75
3. ต้นตำ ไม้ล้มง่าย ทนโรค	50.0	33.33
ข้าวเจ้า กข. 1		
1. เอาไว้ขาย	-	-
2. เอาไว้กิน	100	-
3. ผลผลิตดี	-	-
ข้าวเหนียวพื้นเมืองอื่นๆ		
1. เอาไว้ขาย	-	50.0
2. เอาไว้กิน	100	50.0
3. ผลผลิตดี	-	-

ผักวางตุ้ง มะเขือ บ้านแม่กึ่งไม่มีเกษตรกรคนใดเลยที่ปลูก แต่บ้านหาวแก้ว เกษตรกรร้อยละ 83.33 ปลูกเอาไว้เพื่อขายและร้อยละ 16.67 ให้เหตุผลว่า ปลูกง่าย

ในฤดูร้อน เกษตรกรทั้งสองหมู่บ้านบอกว่า น้ำไม่เพียงพอต่อการปลูกพืช และส่วนที่สามารถ ปลูกได้ จะปลูกเพื่อขาย โดยปลูกพริกมากที่สุด รองลงมาคือ ข้าวคอปรร้าวและพืชผักอื่นๆ

ตารางที่ 44 เหตุผลในการปลูกพืชฤดูหนาวตามหลังข้าวนาปีของเกษตรกรบ้านแม่กึ่งและบ้านหาวแก้ว ปี 2543/44

เหตุผล	จำนวนครอบครัวของผู้ที่ปลูกพืชนั้นๆ (ร้อยละ)	
	บ้านแม่กึ่ง	บ้านหาวแก้ว
ข้าวเหนียวสันป่าตอง 1		
1. เอาไว้ขาย	100	-
ถั่วเหลือง		
1. เอาไว้ขาย มีตลาด	60	57.14
2. เคยปลูกมาก่อน ไม่ทำให้ดินเสีย	40	42.86
ถั่วฝักยาว		
1. เอาไว้ขาย	71.43	40
2. ปลูกง่าย	28.57	60
พริก		
1. เอาไว้ขาย มีตลาด	57.14	100
2. เคยปลูกกันมานาน	42.86	-
พืชผักอื่นๆ		
1. เอาไว้ขาย	-	83.33
2. ปลูกง่าย	-	16.67

ภาพที่ 6 แสดงระบบพืชตลอดปีที่หมู่บ้านแม่กุง อ.สันป่าตอง และหมู่บ้านหารแก้ว อ.หางดง จ.เชียงใหม่ 2543/44

ตารางที่ 45 เหตุผลการปลูกพืชต่างๆ ในฤดูร้อนของเกษตรกรบ้านแม่กึ่งและบ้านหารแก้ว ประจำปี 2543/2544

เหตุผล	จำนวนครอบครัวของผู้ที่ปลูกพืชนั้น (ร้อยละ)	
	บ้านแม่กึ่ง	บ้านหารแก้ว
พริก		
1. เอาไว้ขาย	100	-
ข้าวคอกพรวัว		
1. เอาไว้ขาย	100	-
พืชผักอื่นๆ		
1. เอาไว้ขาย	-	100

ข้อมูลการปลูกพืชในอดีต

สำหรับสภาพการปลูกพืชของเกษตรกรในอดีต ระยะเวลาประมาณ 10 ปี ที่ผ่านมานี้ มีดังนี้
คือ

การปลูกพืชในฤดูฝน พืชส่วนใหญ่เป็นข้าวทั้งหมด เกษตรกรแต่ละครอบครัวบางส่วน ปลูกข้าวมากกว่าหนึ่งพันธุ์ เกษตรกรบ้านแม่กึ่ง ปลูกข้าวเหนียวสันป่าตองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.36 รองลงมาคือ ข้าวเจ้า กข.7 ข้าวเหนียว กข.6 ข้าว บส. กับข้าวเจ้าหอมมะลิ นอกนั้นเป็นพันธุ์อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 15.91, 11.36, 9.09 และ 4.55 ตามลำดับ (ตารางที่ 46) ที่บ้านหารแก้ว เกษตรกรปลูกข้าวเหนียวสันป่าตองกับข้าวเหนียว กข.6 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.25 รองลงมาเป็นข้าวหอมมะลิ และข้าวเจ้า กข.7 คิดเป็นร้อยละ 6.25 และ 4.65 ตามลำดับ สำหรับฤดูนี้มีเกษตรกรบางคนทิ้งพื้นที่ว่างไว้โดยไม่ปลูกข้าวหรือพืชอื่นเลย ซึ่งที่บ้านแม่กึ่งคิดเป็นร้อยละ 2.27 และบ้านหารแก้ว 20.3

ตารางที่ 46 จำนวนครอบครัวที่ปลูกพืชข้าวพันธุ์ต่างๆ ในฤดูฝนช่วงประมาณ 10 ปีที่ผ่านมาที่บ้านแม่กึ่งและบ้านหารแก้ว

พันธุ์ข้าว	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ข้าวเหนียวสันป่าตอง	27	61.36	20	31.25
ข้าวเหนียว กข. 6	5	11.36	20	31.25
ข้าวเหนียว กข. 8	2	4.55	1	1.56
ข้าวเจ้า กข. 7	7	15.91	3	4.69
ข้าวเจ้าหอมมะลิ	4	9.09	4	6.25
ข้าวพันธุ์ บส.	4	9.09	-	-
ข้าวเจ้า กข.1	2	4.55	-	-
ข้าวบาร์เลย์	-	-	1	1.56
ไม่ปลูกข้าวในฤดูนี้	1	2.27	13	20.31

หมายเหตุ เกษตรกร 1 ครอบครัวปลูกข้าวมากกว่า 1 พันธุ์ในเวลาเดียวกัน

เมื่อถามถึงผลผลิตข้าว พบว่าข้าวแต่ละพันธุ์ผลผลิตต่างๆ กันข้าวเหนียวสันป่าตองส่วนใหญ่ให้ผลผลิต 600-800 กก./ไร่ คิดเป็นร้อยละ 70.37 รองลงมาให้ผลผลิตมากกว่า 800 กก./ไร่ คิดเป็นร้อยละ 29.63 ที่บ้านแม่กึ่ง ส่วนบ้านหารแก้ว ข้าวพันธุ์ดังกล่าวจะให้ผลผลิตระหว่าง 600-800 กก./ไร่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาพันธุ์นี้จะให้มากกว่า 800 กก./ไร่ คิดเป็นร้อยละ 30 และให้ผลผลิตน้อยกว่า 600 กก./ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10 น้อยที่สุด

สำหรับข้าวเหนียวพันธุ์ กข.6 ให้ผลผลิตระหว่าง 600-800 กก./ไร่ ทั้งหมดที่บ้านแม่กึ่ง ส่วนที่บ้านหารแก้ว ส่วนใหญ่ให้ผลผลิตมากกว่า 800 กก./ไร่ คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาให้ผลผลิตระหว่าง 600-800 กก./ไร่ คิดเป็นร้อยละ 35 และให้ผลผลิตน้อยกว่า 600 กก./ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5 น้อยที่สุด สำหรับข้าวเหนียวพันธุ์ กข.8 ให้ผลผลิตระหว่าง 600-800 กก./ไร่ ทั้งหมดทั้งสองหมู่บ้าน ส่วนข้าวพันธุ์ กข.7 ให้ผลผลิตระหว่าง 600-800 กก./ไร่ คิดเป็นร้อยละ 85.71 รองลงมาให้ผลผลิตน้อยกว่า 600 กก./ไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.29 ส่วนบ้านหารแก้วให้ผลผลิตทั้งหมดมากกว่า 800 กก./ไร่

สำหรับข้าวหอมมะลิ ข้าวพันธุ์ บส. ข้าวเจ้าพันธุ์ กข.1 และข้าวบาร์เลย์ ส่วนใหญ่จะให้ผลผลิตในระดับ 600-800 กก./ไร่

เนื้อที่ปลูกข้าวพันธุ์ต่างๆ ที่ปลูกกันแพร่หลายคือ ข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง เฉลี่ยปลูกครอบคร้วละ 4.85 ไร่ ที่บ้านแม่กึ่ง ส่วนบ้านหาวแก้ว พันธุ์ที่ปลูกแพร่หลายคือ พันธุ์เดียวกันกับข้าวเหนียวพันธุ์ กข.6 เฉลี่ยปลูกครอบคร้วละ 5.35 ไร่ และ 5.28 ไร่ ตามลำดับ ส่วนข้าวเหนียวพันธุ์ กข.6 ของบ้านแม่กึ่ง เฉลี่ยปลูกครอบคร้ว 4.20 ไร่

สำหรับข้าวเหนียวพันธุ์ กข.8 ที่บ้านแม่กึ่ง เนื้อที่ปลูกมากกว่าบ้านหาวแก้ว คือ เฉลี่ยปลูกครอบคร้วละ 6.00 และ 5.50 ไร่ตามลำดับ ส่วนข้าวเจ้าพันธุ์ กข.7 บ้านแม่กึ่ง เนื้อที่ปลูกน้อยกว่า บ้านหาวแก้ว คือเฉลี่ยปลูกครอบคร้วละ 4.29 และ 10.00 ไร่ ตามลำดับ

ข้าวเจ้าหอมมะลิที่บ้านแม่กึ่ง เนื้อที่ปลูกมากกว่าบ้านหาวแก้ว คือ เฉลี่ยปลูกครอบคร้วละ 4.63 และ 4.50 ไร่ ตามลำดับ ส่วนข้าวพันธุ์ บส. และข้าวเจ้า กข.1 ปลูกเฉพาะบ้านแม่กึ่ง เฉลี่ยปลูกครอบคร้วละ 3.63 และ 4.50 ไร่ ตามลำดับ ส่วนบ้านหาวแก้วข้าวบาร์เลย์ ปลูกเฉลี่ยครอบคร้วละ 5.00 ไร่ ส่วนที่บ้านแม่กึ่งไม่ได้ปลูก

ตารางที่ 47 แสดงครอบคร้วที่ปลูกข้าวได้ผลผลิตในระดับต่างๆ ประจำฤดูฝนช่วงประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา

ระดับผลผลิตของข้าว พันธุ์ต่างๆ	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหาวแก้ว	
	จำนวนคร้วเรือน	ร้อยละ	จำนวนคร้วเรือน	ร้อยละ
ข้าวเหนียวสันป่าตอง				
น้อยกว่า 600 กก./ไร่	-	-	2	10
600-800 กก./ไร่	19	70.37	12	60
มากกว่า 800 กก./ไร่	8	29.63	6	30
รวม	27	100	20	100
ข้าวเหนียว กข. 6				
น้อยกว่า 600 กก./ไร่	-	-	1	5
600-800 กก./ไร่	5	100	7	35
มากกว่า 800 กก./ไร่	-	-	12	60
รวม	5	100	20	100

ระดับผลผลิตของข้าว พันธุ์ต่างๆ	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
ข้าวเหนียว กข.8				
น้อยกว่า 600 กก./ไร่	-	-	-	-
600-800 กก./ไร่	2	100	1	100
มากกว่า 800 กก./ไร่	-	-	-	-
รวม	2	100	1	100
ข้าวเจ้า กข.7				
น้อยกว่า 600 กก./ไร่	1	14.29	-	-
600-800 กก./ไร่	6	85.71	-	-
มากกว่า 800 กก./ไร่	-	-	3	100
รวม	7	100	3	100
ข้าวเจ้าหอมมะลิ				
น้อยกว่า 600 กก./ไร่	-	-	-	-
600-800 กก./ไร่	4	100	3	75
มากกว่า 800 กก./ไร่	-	-	1	25
รวม	4	100	4	100
ข้าวพันธุ์ บส.				
น้อยกว่า 600 กก./ไร่	-	-	-	-
600-800 กก./ไร่	4	100	-	-
มากกว่า 800 กก./ไร่	-	-	-	-
รวม	4	100	-	-
ข้าวเจ้า กข. 1				
น้อยกว่า 600 กก./ไร่	-	-	-	-
600-800 กก./ไร่	2	100	-	-
มากกว่า 800 กก./ไร่	-	-	-	-
รวม	2	100	-	-

ตารางที่ 47 (ต่อ)

ระดับผลผลิตของข้าว พันธุ์ต่างๆ	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
ข้าวบาร์เลย์				
น้อยกว่า 600 กก./ไร่	-	-	-	-
600-800 กก./ไร่	-	-	1	100
มากกว่า 800 กก./ไร่	-	-	-	-
รวม	-	-	1	100

ตารางที่ 48 พื้นที่ปลูกข้าวพันธุ์ต่างๆ โดยเฉลี่ยต่อครอบครัวในหมู่บ้านแม่กึ่งและหมู่บ้านหารแก้ว

พันธุ์ข้าว	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนครอบครัว ที่ปลูก	พื้นที่เฉลี่ย	จำนวนครอบครัว ที่ปลูก	พื้นที่เฉลี่ย
ข้าวเหนียวสันป่าตอง	27	4.85	20	5.35
ข้าวเหนียว กข.6	5	4.20	20	5.28
ข้าวเหนียว กข.8	2	6.00	1	5.50
ข้าวเจ้า กข.7	7	4.29	3	10.00
ข้าวเจ้าหอมมะลิ	4	4.63	4	4.50
ข้าวพันธุ์ บส.	4	3.63	-	-
ข้าวเจ้า กข.1	2	4.5	-	-
ข้าวบาร์เลย์	-	-	1	5.00

2.5 การปลูกพืชในฤดูหนาว เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกพืชในฤดูหนาวหรือพืชไร่ตามหลังข้าว มีเกษตรกรบางคนที่ปล่อยพื้นที่ว่างไว้ คิดเป็นร้อยละ 22.73 ที่บ้านแม่กึ่ง และคิดเป็นร้อยละ 51.56 ที่บ้านหารแก้ว (ตารางที่ 49)

ตารางที่ 49 จำนวนครอบครัวที่ปลูกพืชชนิดต่างๆ ในฤดูหนาวช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านแม่กึ่งและบ้านหารแก้ว

ชนิดพืช	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ถั่วฝักยาว	7	15.91	-	-
ถั่วเหลือง	15	34.09	15	23.44
พริก	6	13.64	-	-
ยาสูบ	-	-	7	10.94
มะเขือเทศ	3	6.82	-	-
แตงกวา	2	4.55	-	-
แตงโม	-	-	1	1.56
ข้าวเหนียวพันธุ์พื้นเมือง	2	4.55	-	-
พืชผักอื่นๆ	5	11.36	1	1.56
ไม่ปลูกพืชใด	10	22.73	33	51.56

หมายเหตุ เกษตรกร 1 ครอบครัว ปลูกพืชไร่มากกว่า 1 ชนิด ในเวลาเดียวกัน

พืชที่ปลูกในหมู่บ้านหนึ่ง อาจไม่นิยมปลูกในหมู่บ้านหนึ่ง ถั่วเหลืองปลูกกันมากที่สุด ในหมู่บ้านแม่กึ่งคิดเป็นร้อยละ 34.09 ส่วนที่บ้านหารแก้ว ถั่วเหลืองก็ปลูกมากที่สุดเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 23.44 รองลงมาที่บ้านแม่กึ่งคือถั่วฝักยาว คิดเป็นร้อยละ 15.91 แต่ที่บ้านหารแก้วไม่มีผู้ใดปลูกเลย พืชที่ปลูกรองลงมาที่บ้านแม่กึ่งได้แก่ พริก พืชผักอื่นๆ มะเขือเทศ แตงกวากับข้าวเหนียว พันธุ์พื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ 13.64, 11.36, 6.82 และ 4.55 ของครอบครัวตามลำดับ ส่วนที่บ้านหารแก้ว รองจากถั่วเหลือง คือ ยาสูบ แตงโมกับพืชผักอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 10.94 และ 1.56 ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนพืชชนิดต่างๆ ที่ปลูกตามหลังข้าวไร่ที่หมู่บ้านแม่กึ่งมีชนิดของพืชมากกว่า

เมื่อที่ปลูกพืชต่างๆ ในฤดูหนาวนั้น ถั่วเหลืองจะปลูกครอบครัวละหลายไร่มากกว่า พืชไร่ชนิดอื่น ที่บ้านแม่กึ่งพื้นที่ปลูกถั่วเหลืองครอบครัวละ 3.8 ไร่ ที่บ้านหารแก้วเฉลี่ยครอบครัวละ 3.4 ไร่ พื้นที่ปลูกถั่วฝักยาว และพริกที่บ้านแม่กึ่งปลูกครอบครัวละ 1.1 และ 1.4 ไร่ ตามลำดับ ส่วนพื้นที่ปลูกยาสูบต่อครอบครัวในหมู่บ้านหารแก้วเฉลี่ยครอบครัวละ 2.5 ไร่

ตารางที่ 50 พื้นที่ปลูกพืชไร่ต่างๆ โดยเฉลี่ยไร่ต่อครอบครัวในหมู่บ้านแม่กึ่งและหมู่บ้านหารแก้วใน
ฤดูหนาว ช่วงประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา

ชนิดพืช	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	เฉลี่ยพื้นที่	จำนวนครอบครัว	เฉลี่ยพื้นที่
ถั่วเหลือง	15	3.8	15	3.4
ถั่วฝักยาว	7	1.1	-	-
พริก	6	1.4	-	-
ยาสูบ	-	-	7	2.5

2.6 การปลูกพืชในฤดูร้อน เป็นการปลูกพืชตามกันเป็นพืชที่สามต่อเนื่องกันในรอบปีในบ้านแม่กึ่ง เกษตรกรร้อยละ 71.74 ปล่อยให้ของตนเองว่างไว้ โดยไม่ปลูกพืชใดเลย ส่วนบ้านหารแก้วคิดเป็นร้อยละ 96.36 มีเพียงร้อยละ 3.64 เท่านั้นที่ปลูกพริก อย่างไรก็ตามมีเกษตรกรบ้านแม่กึ่ง ที่ปลูกพริก มะเขือ พืชผักอื่น ถั่วฝักยาว และข้าวนาดอก คิดเป็นร้อยละ 8.70, 6.52, 6.52, 4.35 และ 2.17 ตามลำดับ

2.7 เหตุผลการปลูกพืชในความคิดของเกษตรกร ฤดูฝนเกษตรกรปลูกข้าวนาปีกัน พันธุ์ข้าวเหนียว ได้แก่ พันธุ์สันป่าตอง กข.6 กข.8 และพันธุ์พื้นเมืองต่างๆ พันธุ์ข้าวเจ้า ได้แก่ ข้าว กข.7 และข้าวหอมมะลิเป็นส่วนใหญ่ เกษตรกรภาคเหนือบริโภคข้าวเหนียวพันธุ์ที่นิยมบริโภค ได้แก่ ข้าวเหนียวสันป่าตอง เกษตรกรที่ปลูกพันธุ์นี้ร้อยละ 73.7 ในบ้านแม่กึ่งและร้อยละ 80 ในบ้านหารแก้ว ให้เหตุผลว่าปลูกไว้รับประทานเนื่องจากมีรสชาติดี สำหรับข้าวเหนียว กข.6 และ กข.8 เกษตรกรที่ปลูกพันธุ์นี้ ร้อยละ 60 และ 66.7 ในบ้านแม่กึ่งกับร้อยละ 40.6 และ 50 ในบ้านหารแก้ว ให้เหตุผลว่าปลูกไว้รับประทาน และมีผลผลิตสูง สำหรับข้าวเจ้า กข.7 และข้าวหอมมะลิ เกษตรกรที่ปลูกพันธุ์นี้ร้อยละ 36.7 และ 70 ในบ้านแม่กึ่งกับร้อยละ 51.6 และ 81.2 ในบ้านหารแก้ว ให้เหตุผลว่าปลูกเพื่อขาย

ตารางที่ 51 จำนวนครอบครัวที่ปลูกพืชต่างๆ ในฤดูร้อน ช่วงประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา ที่บ้านแม่กึ่งและบ้านหารแก้ว

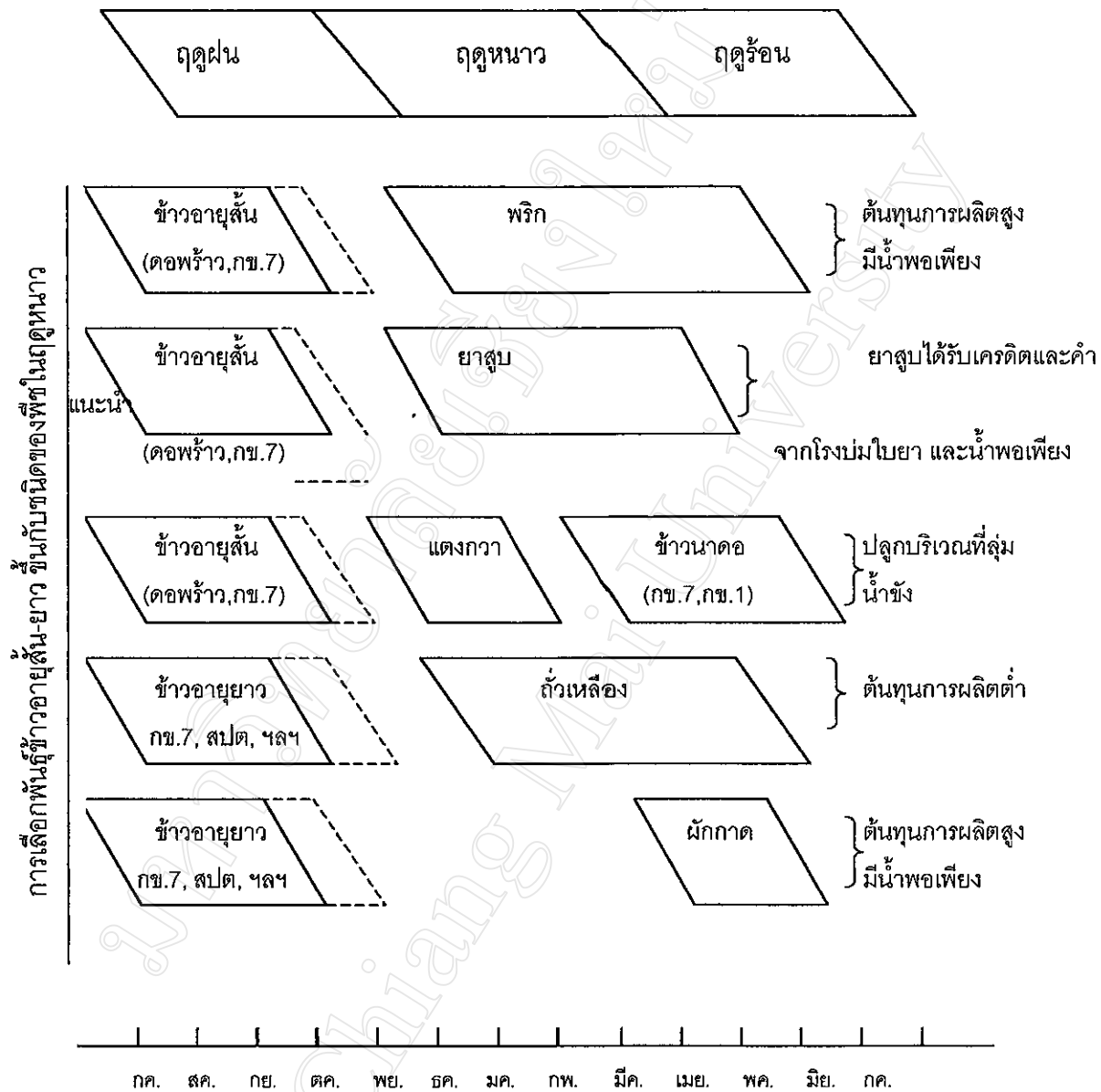
ชนิดพืช	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
พริก	4	8.70	2	3.64
มะเขือ	3	6.52	-	-
ถั่วฝักยาว	2	4.35	-	-
ข่าวนาคอ	1	2.17	-	-
พืชผักอื่น	3	6.52	-	-
ไม่ปลูกพืชใด	33	71.74	53	96.36
รวม	46	100	55	100

สำหรับข้าวพันธุ์อื่นๆ เช่น พันธุ์ บส. กช.1 ข้าวบาร์เลย์ ส่วนใหญ่ทั้งบ้านแม่กึ่งและบ้านหารแก้ว ปลูกเอาไว้รับประทาน

พืชฤดูหนาวส่วนใหญ่เป็นถั่วเหลือง ถั่วฝักยาว พริก พืช 2 ชนิดหลังมีปลูกเฉพาะบ้านแม่กึ่ง จึงไม่มีเกษตรกรให้เหตุผลในการปลูกที่บ้านหารแก้ว เกษตรกรบ้านแม่กึ่งให้เหตุผลในการปลูกพริกว่า เพื่อเอาไว้ขายและตลาดมีความต้องการตลอด และให้เหตุผลในการปลูกถั่วฝักยาวและมะเขือเทศว่า เอาไว้ขาย (ตารางที่ 51) พืชที่ปลูกทั้งสองหมู่บ้านคือ ถั่วเหลืองและพืชผักอื่นๆ ถั่วเหลืองนั้น เกษตรกรผู้ปลูก คิดเป็นร้อยละ 80 ในบ้านแม่กึ่ง และร้อยละ 50 ที่บ้านหารแก้ว ให้เหตุผลว่าเอาไว้ขาย และมีราคาที่แน่นอนที่บ้านแม่กึ่งปลูกพริก ถั่วฝักยาวมะเขือเทศ แดงกวาและแตงโม ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าเอาไว้ขาย คิดเป็นร้อยละ 75.9, 75.9 และ 87.4 ตามลำดับ

สำหรับที่บ้านแม่กึ่ง ปลูกยาสูบ แดงกวาและแตงโม โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าปลูกเพื่อขาย เพราะราคาดีและอายุสั้น คิดเป็นร้อยละ 62.5 และ 100 ตามลำดับ

ในฤดูร้อน เกษตรกรทั้งสองหมู่บ้านบอกว่า น้ำไม่เพียงพอต่อการปลูกพืช ที่บ้านแม่กึ่งปลูกพืชหลากหลายชนิดมากกว่า ที่นิยมปลูกมากที่สุดคือ พริก โดยร้อยละ 71.4 ให้เหตุผลว่าปลูกเพื่อขาย เนื่องจากตลาดต้องการ และที่บ้านหารแก้ว ร้อยละ 60.0 ให้เหตุผลว่าเคยปลูกกันมานาน

ภาพที่ 7 แสดงระบบพืชตลอดปีที่หมู่บ้านแม่กึ่ง อ.สันป่าตอง และหมู่บ้านหารแก้ว อ.หางดง จ.เชียงใหม่ 2522/23 (Srimongkol, K. 1983)

ตารางที่ 52 เหตุผลการปลูกข้าวพันธุ์ต่างๆ ในฤดูฝนของเกษตรกรบ้านแม่กึ่ง และบ้านหารแก้ว ช่วง
ประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา

เหตุผล	ร้อยละครอบครัวของผู้ที่ปลูกข้าวพันธุ์นั้น	
	บ้านแม่กึ่ง	บ้านหารแก้ว
ข้าวเหนียวสันป่าตอง		
1. เอาไว้กิน เพราะรสชาติดี	73.7	80.0
2. ผลผลิตสูง	10.5	8.5
3. เคยปลูกมาก่อน	4.3	6.7
4. อื่นๆ	1.5	4.8
ข้าวเหนียว กข.6		
1. เอาไว้ขาย	30.0	27.3
2. เอาไว้กิน	60.0	40.6
3. ต้นตำ ไม่ล้มง่าย ทน โรค	10.0	32.1
ข้าวเหนียว กข.8		
1. เอาไว้กิน	66.7	50
2. ผลผลิตสูง	20.3	25
3. เคยปลูกมาก่อน	13.0	25
ข้าวเจ้า กข. 7		
1. เอาไว้ขาย	36.7	51.6
2. อายุต้นปลูกพืชอื่นตามได้เร็ว	33.3	29.0
3. ผลผลิตสูง	30.0	9.7
4. เหตุผลอื่นๆ	-	9.7
ข้าวเจ้าหอมมะลิ		
1. เอาไว้ขาย ราคาดี	70.0	81.2
2. เอาไว้กิน	20.0	9.4
3. อื่นๆ	10.0	9.4
ข้าวพันธุ์อื่นๆ		
1. เอาไว้กิน	67.0	100
2. เคยปลูกมาก่อน	20.0	-
3. อื่นๆ	13.0	-

ตารางที่ 53 เหตุผลในการปลูกพืชฤดูหนาวตามหลังข้าวนาปีของเกษตรกรบ้านแม่กุ่มและบ้านหารแก้ว ในช่วงประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา

เหตุผล	ร้อยละครอบครัวของผู้ที่ปลูกพืชนั้น	
	บ้านแม่กุ่ม	บ้านหารแก้ว
ถั่วเหลือง		
1. เอาไว้ขาย ราคาแน่นอน	80.0	50.0
2. เคยปลูกมาก่อน	20.0	39.0
3. เหตุผลอื่นๆ	-	11.0
พริก		
1. เอาไว้ขาย มีตลาด	75.9	-
2. เคยปลูกกันมานาน	20.0	-
3. เหตุผลอื่นๆ	4.1	-
ถั่วฝักยาวและมะเขือเทศ		
1. เอาไว้ขาย	75.9	-
2. เคยปลูกมาก่อน	24.1	-
ยาสูบ		
1. เอาไว้ขาย ราคาแน่นอน	-	62.5
2. เคยปลูกมาก่อน	-	25.0
3. ได้เงินเป็นก้อน และอื่นๆ	-	13.5
แตงกวาและแตงโม		
1. เอาไว้ขาย ราคาดี อายุสั้น	87.4	103
2. ปลูกง่าย เคยปลูกมาก่อน	12.6	-

ตารางที่ 54 เหตุผลการปลูกพืชต่างๆ ในฤดูร้อนของเกษตรกรบ้านแม่กึ่งและบ้านหารแก้วในช่วง
ประมาณ 10 ปี ที่ผ่านมา

เหตุผล	ร้อยละครอบครัวของผู้ที่ปลูกพืชนั้นๆ	
	บ้านแม่กึ่ง	บ้านหารแก้ว
พริก		
1. เอาไว้ขาย มีตลาด	71.4	40.0
2. เคยปลูกกันมานาน	28.6	60.0
มะเขือ		
1. เอาไว้ขาย	100.0	-
ถั่วฝักยาว		
1. เอาไว้ขาย	100.0	-
ข้าวนาดอก		
1. เอาไว้ขาย	100.0	-
พืชผักอื่น		
1. เอาไว้ขาย	100.0	-

การเปลี่ยนแปลงระบบการปลูกพืชของเกษตรกร

ในช่วงประมาณ 10 ปีที่ผ่านมาเกษตรกรทั้งสองหมู่บ้าน จะปลูกพืช 2 ครั้ง (double cropping) กันเป็นส่วนใหญ่ ที่บ้านแม่กึ่งระบบที่พบมากคือ ข้าว-ถั่วเหลือง ระบบพืชรองลงมาคือ ข้าว-พืชผัก (พริกและถั่วฝักยาว) และมีการปลูกพืช 3 ครั้งต่อปี บ้างบางส่วน คิดเป็นร้อยละ 28.26 โดยพืชที่ 3 นี้ได้แก่ พริก มะเขือ ถั่วฝักยาว ฯลฯ จากภาพที่ 5 เกษตรกรเลือกปลูกพันธุ์ข้าวอายุสั้นหรืออายุยาวขึ้นกับชนิดของพืชที่ปลูกในฤดูหนาว เช่นถ้าเป็น พริก เหมาะที่จะปลูกต้นฤดู เพราะราคาดีไม่ค่อยมีศัตรู จะเลือกปลูกข้าวอายุสั้น คอพร้าวหรือ กข.7 พืชบางอย่างที่ปลูกในฤดูหนาว เช่น ถั่วเหลือง เกษตรกรจะเลือกพันธุ์ข้าวอายุยาว เช่นข้าวเหนียวพันธุ์ต่าง ๆ ที่แพร่หลาย มีข้าวเหนียวสันป่าตอง แม่โจ้ ข้าวกล้วย และอาจมีข้าว กข.7 ปลูกด้วยเพื่อขายเพราะผลผลิตดี ราคาดีและซื้อข้าวเหนียวบริโภคแทน สำหรับเกษตรกรที่เลือกปลูกถั่วเหลืองเพราะแรงงานช่วยการเกษตรมีน้อย ถั่วเหลืองเป็นพืชที่ไม่ต้องดูแลรักษามากนัก ให้ผลผลิตตอบแทนพอสมควร และมีการเปลี่ยนแปลงระบบการปลูกพืชในปัจจุบันเป็น ระบบพืชที่พบมาก ข้าว-พืชผัก (พริกและถั่วฝักยาว) และระบบรองลงมา คือ ข้าว-ถั่วเหลือง สำหรับพืชที่สามนั้นมีเกษตรกรเพียงร้อยละ 9.09 ที่ปลูก (พริกและข้าวเหนียวคอพร้าว) สำหรับเกษตรกรบ้านหารแก้ว ระบบพืชที่พบมาก คือ ข้าว-ถั่วเหลือง ระบบพืชรองลงมา ได้แก่ ข้าว-

ยาสูบ โดยเกษตรกรจะปลูกระบบนี้มากในบ้านหาวแก้วมากกว่าในบ้านแม่กึ่ง เนื่องจากใกล้โรงบ่มใบยาสูบ และในพืชที่สามมักจะเป็นผักกาด ถั่วฝักยาว พริก ตามลำดับ และในช่วงประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรส่วนใหญ่โดยเฉพาะที่บ้านหาวแก้วหันมาทำสวนลำไยกันมาก เนื่องจากผลผลิตดี ราคาดี ประกอบกับการปลูกข้าวในช่วงนี้ราคาตกต่ำ โรคแมลงระบาดทำให้ได้ผลผลิตน้อย โดยเริ่มหันมาปลูกลำไยเพียง 3-4 รายก่อน เมื่อได้รายได้ดีเกษตรกรรายอื่น ๆ จึงเริ่มหันมาทำสวนลำไยมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งปีการเพาะปลูก 2544 เฉพาะที่บ้านหาวแก้วมีพื้นที่ปลูกลำไยทั้งสิ้น 799 ไร่ โดยบางส่วนก็ยังคงปลูกพืชสองครั้ง คือ ข้าว-ถั่วเหลือง สำหรับยาสูบปัจจุบันได้เลิกปลูกแล้ว เนื่องจากไม่มีโรงบ่มใบยาสูบ สำหรับพืชที่สามนั้น มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 4.69 ที่ปลูก (พริกและพืชผักอื่น ๆ)

สภาพโดยทั่วไปของพื้นที่ ที่หมู่บ้านแม่กึ่ง อำเภอสันป่าตอง และหมู่บ้านหาวแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเขตรองรับน้ำชลประทานแม่แตง ที่คลองเบอร์ 22 และ 23 ที่หมู่บ้านหาวแก้ว (หมู่ 1) อยู่โซนส่งน้ำ ระบายน้ำที่ 12 และคลองเบอร์ 23 และ 24 ที่หมู่บ้านแม่กึ่ง (หมู่ 2) อยู่โซนส่งน้ำ ระบายน้ำที่ 10 หมู่บ้านหาวแก้วดินจะเป็นดิน Hang Dong มีประสิทธิภาพในการผลิตพืชค่อนข้างสูง เหมาะสมในการปลูกพืช และที่หมู่บ้านแม่กึ่งจะเป็นดิน Lam Pang มีประสิทธิภาพในการผลิตค่อนข้างต่ำ เหมาะสมในการปลูกพืชน้อยกว่าดิน Hang Dong สภาพน้ำในหมู่บ้านทั้ง 2 แห่ง พบว่า น้ำไม่เพียงพอต่อการปลูกพืชในฤดูแล้งประมาณเดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายน ทำให้ไม่สามารถปลูกพืชได้เลย มานิตย์ กล่าวว่าการปลูกพืชในฤดูแล้งต้องอาศัยน้ำจากคลองส่งน้ำของชลประทาน ซึ่งจะส่งตามกำหนดเวลาที่จัดไว้ และกำหนดเวลาการส่งน้ำนี้จะเปลี่ยนแปลงทุกปี และส่งกำหนดการให้กับผู้ใหญ่บ้านในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อบอกกล่าวให้เกษตรกรทุกคนทราบวัน และเวลาที่ส่งน้ำ ในการปลูกพืชแบบเดิม ไม่มีปัญหาในการส่งน้ำมากนัก เพราะการขาดแคลนน้ำจะมีในระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น แต่การปลูกพืชปีละ 3 ครั้งนี้ ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องน้ำมาก เพราะฤดูแล้งระดับน้ำในคลองส่งน้ำจะมีน้อยกว่าปกติ แต่ความต้องการน้ำของเกษตรกรมีเท่าเดิม เกษตรกรบางรายที่บ้านหาวแก้วรวมกันขุดบ่อน้ำบาดาลขึ้นใช้เอง

ในช่วงฤดูแล้งหากเกษตรกรต้องการน้ำชลประทาน ซึ่งไม่ตรงกับกำหนดเวลาการส่งน้ำสามารถรวมกลุ่มกันแล้วไปบอกผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนำเรื่องไปขอกับกรมชลประทานเพื่อส่งน้ำมายังพื้นที่การเกษตรได้ โดยมีการจัดเวลานำน้ำเข้าโดยเฉลี่ยให้กับแปลงที่เดือดร้อนมากที่สุด เดือดร้อนปานกลาง และสามารถรอได้ตามลำดับ หมุนเวียนไปตามช่วงเวลาและปริมาณน้ำจากชลประทานที่ได้รับการจัดสรร

2.8 ลักษณะพื้นที่ทำการเกษตร

ลักษณะพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่พื้นที่เป็นกิ่งระหว่างที่ลุ่มที่ดอน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือที่ดอนและที่ลุ่มเท่ากันคือร้อยละ 25 ที่บ้านแม่กึ่ง ส่วนที่บ้านหารแก้ว ส่วนใหญ่พื้นที่เป็นลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 46.88 รองลงมาคือ ที่ดอนและกิ่งระหว่างที่ลุ่มที่ดอนเท่ากันคือ ร้อยละ 26.56

ตารางที่ 55 ลักษณะพื้นที่ทำการเกษตร

ลักษณะพื้นที่	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ที่ดอน	19	25.0	17	25.56
ที่ลุ่ม	11	25.0	30	46.88
กิ่งระหว่างที่ลุ่มที่ดอน	22	50.0	17	26.56
รวม	44	100	64	100

2.9 เนื้อดิน

จากประสบการณ์ของเกษตรกร เกษตรกรบ้านแม่กึ่งร้อยละ 54.54 ให้ความเห็นว่าที่ดินของตนเองจะมีเนื้อดินเป็นดินทราย และร้อยละ 31.82 ให้ความเห็นว่าดินเหนียว ส่วนผู้ที่ให้ความเห็นว่าดินร่วน มีน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 13.64 ของครัวเรือน ส่วนที่บ้านหารแก้วเกษตรกร ร้อยละ 62.50 ว่าดินของตนเองเป็นดินเหนียวและร้อยละ 26.56 ว่าเป็นดินทราย นอกนั้นให้ความเห็นว่าดินร่วน

ตารางที่ 56 เนื้อดินบนพื้นที่ของเกษตรกร

เนื้อดิน	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ดินทราย	24	54.54	17	26.56
ดินร่วน	6	13.64	7	10.94
ดินเหนียว	14	31.82	40	62.50
รวม	44	100	64	100

3.0 ความอุดมสมบูรณ์ของดิน

ความอุดมสมบูรณ์ของดินทั้ง 2 หมู่บ้าน ส่วนใหญ่บอกว่าดินในที่ทำกินของตนเองมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง คือที่บ้านแม่กึ่งคิดเป็นร้อยละ 65.91 และที่บ้านหารแก้วคิดเป็นร้อยละ 70.3 (ตารางที่ 57) รองลงไปเป็นเกษตรกรที่บอกว่าดินของตนเองมีความอุดมสมบูรณ์สูง คือที่บ้านแม่กึ่งร้อยละ 18.18 และที่บ้านหารแก้ว ร้อยละ 25 เกษตรกรที่บอกว่าดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำมีน้อยที่สุดที่บ้านแม่กึ่งร้อยละ 15.91 ที่บ้านหารแก้ว ร้อยละ 4.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 57 ความเห็นเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ของดินบนพื้นที่ของตนเอง

ความอุดมสมบูรณ์	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
สูง	8	18.18	16	25
ปานกลาง	29	65.91	45	70.3
ต่ำ	7	15.91	3	4.7
รวม	44	100	64	100

3.1 ระยะทางจากคลองซอยส่งน้ำถึงที่ทำกิน

เกษตรกรต้องไข่น้ำจากคลองส่งน้ำประเภทคลองซอยจนถึงที่ของตนเองเป็นระยะทางค่อนข้างไกล โดยส่วนใหญ่อยู่ห่างจากคลองซอยส่งน้ำระหว่าง 500-1000 เมตร คิดเป็นร้อยละ 38.64 ที่บ้านแม่กึ่ง (ตารางที่ 58) บ้านหารแก้ว คิดเป็นร้อยละ 21.87 ห่างจากคลองซอยน้อยกว่า 500 เมตรมากที่สุด รองลงไปเป็นที่ห่างจากคลองส่งน้ำน้อยกว่า 500 เมตรและมากกว่า 1000 เมตร ที่บ้านแม่กึ่งคิดเป็นร้อยละ 22.73 และ 15.91 ตามลำดับ ส่วนที่บ้านหารแก้วรองลงไปเป็น 500-1000 เมตรและมากกว่า 1000 เมตร คิดเป็นร้อยละ 14.06 และ 4.69 ตามลำดับ

ตารางที่ 58 จำนวนที่น้ำห่างจากคลองซอยส่งน้ำในระยะทางต่างๆ

ระยะทาง (เมตร)	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนที่น้ำ	ร้อยละ	จำนวนที่น้ำ	ร้อยละ
ห่างจากคลองซอย				
< 500	10	22.73	14	21.87
500-1000	17	38.64	9	14.06
> 1000	7	15.91	3	4.69
คิดคลองซอย	10	22.73	38	59.38
รวม	44	100	64	100

3.2 การใช้น้ำเข้าที่น้ำของตนผ่านและไม่ผ่านแปลงคนอื่น

จำนวนที่ประกอบการเกษตรดังกล่าวมีมากกว่าครั้งที่บ้านแม่กึ่ง และเกือบครั้งที่บ้านหารแก้ว เกษตรกรจะต้องใช้น้ำผ่านแปลงคนอื่น คือบ้านแม่กึ่ง คิดเป็นร้อยละ 77.27 ของจำนวนที่น้ำทั้งหมดและบ้านหารแก้วคิดเป็นร้อยละ 40.62 ตามตารางที่ 59

ตารางที่ 59 การใช้น้ำเข้าที่น้ำของตนผ่านและไม่ผ่านแปลงคนอื่น

การใช้น้ำ	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนที่น้ำ	ร้อยละ	จำนวนที่น้ำ	ร้อยละ
ผ่าน	34	77.27	26	40.62
ไม่ผ่าน	10	22.73	38	59.38
รวม	44	100	64	100

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความยั่งยืนของระบบการปลูกพืชตลอดปีของเกษตรกร

บ้านแม่กู่

จากการสอบถามเกษตรกรตำบลและผู้ใหญ่บ้าน พบว่าที่บ้านแม่กู่มีพื้นที่ทำการเกษตรลดลง จากในอดีต ร้อยละ 55.56 คือจากเดิมมีพื้นที่การเกษตร 1,080 ไร่ ปัจจุบันลดลงเหลือเพียง 480 ไร่ โดยส่วนใหญ่เกษตรกรจะแบ่งขายที่ดินทำให้การถือครองที่ดินลดต่ำลง จากอดีตเฉลี่ยครัวเรือนละ 4-6 ไร่ แต่ปัจจุบันเฉลี่ยครัวเรือนละ 4.65 ไร่ และจำนวนประชากรที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรก็ลดลง จาก 186 ครัวเรือน เหลือ 150 ครัวเรือน และมีแนวโน้มว่าในอนาคตจะลดลงเรื่อย ๆ เนื่องจากจำนวนของบุคคลที่อยู่ในครัวเรือนเพิ่มขึ้น ที่ดินจึงถูกแบ่งแยกเป็นแปลงขนาดเล็ก เพื่อเป็นมรดกแก่บุตรหลาน และในรุ่นลูกหลานนั้น ส่วนใหญ่จะมีแนวโน้มไม่ทำอาชีพเกษตร แต่จะขายที่ดินแล้วไปทำงานในเมือง

ระดับความยั่งยืนของพืชแต่ละชนิดของเกษตรกรที่มีความยั่งยืนสูง หมายถึง ความสามารถของระบบที่ยังคงรักษาปริมาณผลผลิตคงที่สม่ำเสมอในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมเกิดขึ้น ได้แก่ ข้าวเหนียว กข.6 ข้าวเจ้าหอมมะลิ ข้าวเหนียว กข.1 และข้าวเหนียวพันธุ์พื้นเมืองอื่น ๆ ที่มีระดับผลผลิตเท่าเดิม คือ 600-800 กก./ไร่ (จากค่านิยามหน้า 4) ตามตารางที่ 60

ระดับความยั่งยืนของพืชแต่ละชนิดของเกษตรกรที่มีความยั่งยืนต่ำ หมายถึง ความสามารถของระบบที่ไม่สามารถรักษาปริมาณผลผลิตที่ลดลงในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมเกิดขึ้น ได้แก่ ข้าวเหนียวสันป่าตอง ที่มีระดับผลผลิต จาก >800 กก./ไร่ เหลือระดับผลผลิต 600-800 กก./ไร่ (จากค่านิยามหน้า 4) ตามตารางที่ 60

ระดับความยั่งยืนของระบบการปลูกพืชตลอดปีของเกษตรกรที่มีความยั่งยืนสูงมาก หมายถึง เกษตรกรไม่มีปัญหาหรือมีปัญหาแต่สามารถแก้ไขได้หมด และยังคงรักษาระดับผลผลิตเป็นอย่างดี ได้แก่ ปัญหาคุณภาพน้ำต่ำ คิดเป็นร้อยละ 86.4 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.14 ปัญหาการขาดแคลนแรงงานคิดเป็นร้อยละ 63.6 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.59 ปัญหาแรงงาน ไร่ฝีมื้อ คิดเป็นร้อยละ 97.7 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.02 ปัญหาด้านแหล่งซื้อปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย สารเคมี หายาก คิดเป็นร้อยละ 81.5 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.26 ปัญหาด้านการขาดความรู้ข่าวสารการผลิต คิดเป็นร้อยละ 100.0 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.00 ปัญหาด้านการขาดความรู้ข่าวสารการผลิต คิดเป็นร้อยละ 68.2 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.52 ปัญหาไม่มีตลาดรับซื้อผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 84.1 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.20 และปัญหาด้านสุขภาพร่างกายเจ็บป่วย คิดเป็นร้อยละ 59.1 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.66 ตามตารางที่ 61

ระดับความยั่งยืนของระบบการปลูกพืชตลอดปีที่มีความยั่งยืนสูง หมายถึงเกษตรกรมีปัญหาน้อย สามารถแก้ไขได้มาก ทำให้รักษาระดับผลผลิตไม่ให้ลดลงได้มาก ได้แก่ปัญหาด้านการถือครองที่ดิน โดยมีค่าเฉลี่ย 0.82 ปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดิน คิดเป็นร้อยละ 29.5 โดยมีค่าเฉลี่ย 1.41 ปัญหาการขาดแคลนน้ำ คิดเป็นร้อยละ 25.0 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.98 ปัญหาด้านแรงงานสูง คิดเป็นร้อยละ 29.5 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.84 ปัญหาผลผลิตต่ำ คิดเป็นร้อยละ 38.6 โดยมีค่าเฉลี่ย 1.41 และปัญหาด้านภัยธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 31.8 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.80 ตามตารางที่ 61

ระดับความยั่งยืนของระบบการปลูกพืชตลอดปีที่มีความยั่งยืนปานกลาง หมายถึงเกษตรกรมีปัญหাপานกลาง สามารถแก้ไขได้ปานกลาง ทำให้ระดับผลผลิตลดลงปานกลาง ได้แก่ ปัญหาขาดแคลนน้ำ คิดเป็นร้อยละ 15.9 โดยมีค่าเฉลี่ย 1.57 ปัญหาการกำจัดขยะการผลิตสูง คิดเป็นร้อยละ 38.6 โดยมีค่าเฉลี่ย 1.55 ปัญหาการระบาดของโรคและแมลง คิดเป็นร้อยละ 50.0 โดยมีค่าเฉลี่ย 2.00 ปัญหาการขาดแคลนเงินทุน คิดเป็นร้อยละ 27.3 โดยมีค่าเฉลี่ย 1.98 และปัญหาการขาดผลผลิตตกต่ำ คิดเป็นร้อยละ 43.2 โดยมีค่าเฉลี่ย 1.59 ตามตารางที่ 61

ระดับความยั่งยืนของระบบการปลูกพืชตลอดปีที่มีความยั่งยืนต่ำ หมายถึง เกษตรกรที่มีปัญหามาก และแก้ไขได้ยากมาก ทำให้ผลผลิตลดลงอย่างมาก ซึ่งไม่มีปัญหาใดในระดับนี้เลย

ตารางที่ 60 ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยของพืชแต่ละชนิดและระดับความยั่งยืนรายพืชโดยพิจารณาจาก

ชนิดพืช	ผลผลิตเฉลี่ยต่อครอบครัว(กก.)/ไร่		ความยั่งยืน
	อดีต	ปัจจุบัน	
ข้าวเหนียวสันป่าตอง	>800 กก./ไร่	600-800 กก./ไร่	ต่ำ
ข้าวเหนียว กข.6	600-800 กก./ไร่	600-800 กก./ไร่	สูง
ข้าวเจ้าหอมมะลิ	600-800 กก./ไร่	600-800 กก./ไร่	สูง
ข้าวเจ้า กข.1	600-800 กก./ไร่	600-800 กก./ไร่	สูง
ข้าวเหนียวพันธุ์พื้นเมือง	600-800 กก./ไร่	600-800 กก./ไร่	สูง
อื่น ๆ			

ตารางที่ 61 ระดับความรุนแรงของปัญหาที่มีผลต่อความยั่งยืนของการปลูกพืชตลอดปีของบ้านแม่กุ่ม

ปัญหา	ความรุนแรงของปัญหา				ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผล	ระดับความยั่งยืน
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีปัญหา				
เรื่องที่ดิน								
- การถือครองที่ดิน	8 (18.2)	6 (13.6)	-	30 (68.2)	0.82	1.24	มีปัญหาน้อย	ความยั่งยืนสูง
- ความอุดมสมบูรณ์	9 (20.5)	11 (25.0)	13 (29.5)	11 (25.00)	1.41	1.09	มีปัญหาน้อย	ความยั่งยืนสูง
เรื่องน้ำ								
- การขาดแคลนน้ำ	14 (31.8)	7 (15.9)	13 (29.5)	10 (22.70)	1.57	1.17	มีปัญหাপานกลาง	ความยั่งยืนปานกลาง
- คุณภาพน้ำต่ำ	-	-	6 (13.6)	38 (86.4)	0.14	0.35	ไม่มีปัญหา	ความยั่งยืนสูงมาก
- ขาดแคลนแหล่งน้ำ	8 (18.2)	4 (9.1)	11 (25.0)	21 (47.7)	0.98	1.15	มีปัญหาน้อย	ความยั่งยืนสูง
เรื่องแรงงาน								
- ขาดแคลนแรงงาน	2 (4.5)	6 (13.6)	8 (18.2)	28 (63.6)	0.59	0.90	ไม่มีปัญหา	ความยั่งยืนสูงมาก
- ค่าแรงงานสูง	4 (9.1)	6 (13.6)	13 (29.5)	21 (47.7)	0.84	0.99	มีปัญหาน้อย	ความยั่งยืนสูง
- แรงงานไร้ฝีมือ	-	-	1 (2.3)	43 (97.7)	0.02	0.15	ไม่มีปัญหา	ความยั่งยืนสูงมาก
เรื่องปัจจัยการผลิต								
- แหล่งซื้อปัจจัย เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย สารเคมี	-	-	-	44 (100.0)	0.00	0.00	ไม่มีปัญหา	ความยั่งยืนสูงมาก
- ราคาปัจจัยการผลิตสูง	9 (20.5)	17 (38.6)	7 (15.9)	11 (25.0)	1.55	1.09	มีปัญหাপานกลาง	ความยั่งยืนปานกลาง

ปัญหา	ความรุนแรงของปัญหา				ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผล	ระดับความยั่งยืน
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีปัญหา				
ผลการผลิต								
- ผลผลิตต่ำ	7 (15.9)	12 (27.3)	17 (38.6)	8 (18.2)	1.41	0.97	มีปัญหาเล็กน้อย	ความยั่งยืนสูง
- การระบาดของโรคแมลง	11 (25.0)	22 (50.0)	11 (25.0)	-	2.00	0.72	มีปัญหาปานกลาง	ความยั่งยืนปานกลาง
- ขาดแคลนเงินทุน	18 (40.9)	12 (27.3)	9 (20.5)	5 (11.4)	1.98	1.05	มีปัญหาปานกลาง	ความยั่งยืนปานกลาง
- ภัยธรรมชาติ	1 (2.3)	9 (20.5)	14 (31.8)	10 (45.5)	0.80	0.85	มีปัญหาเล็กน้อย	ความยั่งยืนสูง
- ขาดความรู้ข่าวสารการผลิต	3 (6.8)	3 (6.8)	8 (18.2)	30 (68.2)	0.52	0.90	ไม่มีปัญหา	ความยั่งยืนสูงมาก
เรื่องการตลาด								
- ราคาผลผลิตต่ำ	7 (15.9)	19 (43.2)	11 (25.0)	7 (15.9)	1.59	0.95	มีปัญหาปานกลาง	ความยั่งยืนปานกลาง
- ไม่มีตลาดรับซื้อ	-	2 (4.5)	5 (11.4)	37 (84.1)	0.20	0.51	ไม่มีปัญหา	ความยั่งยืนสูงมาก
เรื่องของเกษตรกร								
- สุขภาพร่างกาย เจ็บป่วย	2 (4.5)	7 (15.9)	9 (20.5)	26 (59.1)	0.66	0.91	ไม่มีปัญหา	ความยั่งยืนสูงมาก

หมายเหตุ N = 44

บ้านหารแก้ว

จากการสอบถามเกษตรกรตำบลและผู้ใหญ่บ้าน พบว่าที่บ้านหารแก้วมีพื้นที่ทำการเกษตรเหลือเพียง 1 ใน 3 ของพื้นที่เดิมในอดีตเท่านั้น คือจากเดิมมีพื้นที่การเกษตร 960 ไร่ ปัจจุบันลดลงเหลือเพียง 320 ไร่ จำนวนประชากรที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรก็ลดลงจาก 160 ครัวเรือน เหลือเพียง 80 ครัวเรือน และมีแนวโน้มว่าในอนาคตจะลดลงเรื่อยๆ ความยั่งยืนในการประกอบอาชีพทางการเกษตรต่ำกว่าบ้านแม่กุงเนื่องจากใกล้เมืองมากกว่าทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่มีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น

ระดับความยั่งยืนของพืชแต่ละชนิดของเกษตรกรที่มีความยั่งยืนสูง หมายถึง ความสามารถของระบบที่ยังคงรักษาปริมาณผลผลิตคงที่สม่ำเสมอในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมเกิดขึ้น ได้แก่ ข้าวเหนียวสันป่าตอง ข้าวเจ้าหอมมะลิ และข้าวเหนียวพันธุ์พื้นเมืองอื่นๆ ที่มีระดับผลผลิตเท่าเดิม คือ 600-800 กก./ไร่ ส่วนข้าวเหนียว กข.6 มีระดับผลผลิตเท่าเดิม คือ >800 กก./ไร่ (จากคำนิยามหน้า 4) ตามตารางที่ 62

ระดับความยั่งยืนของพืชแต่ละชนิดของเกษตรกรที่มีความยั่งยืนต่ำ หมายถึง ความสามารถของระบบที่ไม่สามารถรักษาปริมาณผลผลิตที่ลดลงในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมเกิดขึ้น ซึ่งไม่มีพืชใดอยู่ในระดับนี้เลย (จากคำนิยามหน้า 4)

ระดับความยั่งยืนของระบบการปลูกพืชตลอดปีของเกษตรกรที่มีความยั่งยืนสูงมาก หมายถึง เกษตรกรไม่มีปัญหาหรือมีปัญหาแต่สามารถแก้ไขได้หมด และยังคงรักษาระดับผลผลิตเป็นอย่างดี ได้แก่ ปัญหาด้านการขาดแคลนน้ำ คิดเป็นร้อยละ 78.1 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.31 ปัญหาคุณภาพน้ำต่ำ คิดเป็นร้อยละ 85.9 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.17 ปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำ คิดเป็นร้อยละ 79.7 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.23 ปัญหาแรงงานไร้ฝีมือ คิดเป็นร้อยละ 79.7 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.27 ปัญหาด้านแหล่งซื้อปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย สารเคมี ยาฆ่า คิดเป็นร้อยละ 68.8 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.44 ตามตารางที่ 63

ระดับความยั่งยืนของระบบการปลูกพืชตลอดปีที่มีความยั่งยืนสูง หมายถึง เกษตรกรมีปัญหาน้อย สามารถแก้ไขได้มาก ผลผลิตลดลงเล็กน้อย ได้แก่ ปัญหาการถือครองที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 3.1 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.36 ปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดิน คิดเป็นร้อยละ 29.7 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.70 ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน คิดเป็นร้อยละ 18.8 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.52 ปัญหาด้านแรงงานสูง คิดเป็นร้อยละ 17.2 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.94 ปัญหาราคาปัจจัยการผลิตสูง คิดเป็นร้อยละ 32.8 โดยมีค่าเฉลี่ย 1.16 ปัญหาผลผลิตต่ำ คิดเป็นร้อยละ 40.6 โดยมีค่าเฉลี่ย 1.16 ปัญหาการระบาดของโรคและแมลง คิดเป็นร้อยละ 32.8 โดยมีค่าเฉลี่ย 1.41 ปัญหาขาดแคลนเงินทุน คิดเป็นร้อยละ 17.2 โดยมีค่าเฉลี่ย 1.31 ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 25.0 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.63 ปัญหาการขาดความรู้ข่าวสารการผลิต คิดเป็นร้อยละ 45.3 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.84 ปัญหาราคาผลผลิตต่ำ คิดเป็นร้อยละ 21.9 โดยมี

ค่าเฉลี่ย 1.67 ปัญหาไม่มีตลาดรับซื้อผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 26.6 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.89 และปัญหา
ด้านสุขภาพร่างกายเจ็บป่วย คิดเป็นร้อยละ 12.5 โดยมีค่าเฉลี่ย 0.66 ตามตารางที่ 63

ระดับความยั่งยืนของระบบการปลูกพืชตลอดปีที่มีความยั่งยืนปานกลาง หมายถึงเกษตรกรมี
ปัญหาปานกลาง สามารถแก้ไขได้ปานกลาง ทำให้ผลผลิตลดลงปานกลาง ซึ่งไม่มีปัญหาใดใน
ระดับนี้เลย

ระดับความยั่งยืนของระบบการปลูกพืชตลอดปีที่มีความยั่งยืนต่ำ หมายถึง เกษตรกรที่มี
ปัญหามาก และแก้ไขได้ยากมาก ทำให้ผลผลิตลดลงอย่างมาก ซึ่งไม่มีปัญหาใดในระดับนี้เลยเช่นกัน

ตารางที่ 62 ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยของพืชแต่ละชนิดและระดับความยั่งยืนรายพืชโดยพิจารณาจาก
ข้าว

ชนิดพืช	ผลผลิตเฉลี่ยต่อครอบครัว(กก.)/ไร่		ความยั่งยืน
	อดีต	ปัจจุบัน	
ข้าวเหนียวสันป่าตอง	600-800 กก./ไร่	600-800 กก./ไร่	สูง
ข้าวเหนียว กข.6	> 800 กก./ไร่	> 800 กก./ไร่	สูง
ข้าวเจ้าหอมมะลิ	600-800 กก./ไร่	600-800 กก./ไร่	สูง
ข้าวเหนียวพันธุ์พื้นเมือง	600-800 กก./ไร่	600-800 กก./ไร่	สูง
อื่น ๆ			

ตารางที่ 63 ระดับความรุนแรงของปัญหาที่มีผลต่อความยั่งยืนของการปลูกพืชตลอดปีของบ้านहार
แก้ว

ปัญหา	ความรุนแรงของปัญหา				ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผล	ระดับความยั่งยืน
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีปัญหา				
เรื่องที่ดิน								
- การถือครองที่ดิน	3 (4.7)	6 (9.4)	2 (3.1)	53 (82.8)	0.36	0.84	มีปัญหาน้อย	ความยั่งยืนสูง
- ความอุดมสมบูรณ์	2 (3.1)	10 (15.6)	19 (29.7)	33 (51.6)	0.70	0.85	มีปัญหาน้อย	ความยั่งยืนสูง
เรื่องน้ำ								
- การขาดแคลนน้ำ	1 (1.6)	4 (6.3)	9 (14.1)	50 (78.1)	0.31	0.66	ไม่มีปัญหา	ความยั่งยืนสูงมาก
- คุณภาพน้ำต่ำ	-	2 (3.1)	7 (10.9)	5.5 (85.9)	0.17	0.46	ไม่มีปัญหา	ความยั่งยืนสูงมาก
- ขาดแคลนแหล่งน้ำ	-	2 (3.1)	11 (17.2)	51 (79.7)	0.23	0.50	ไม่มีปัญหา	ความยั่งยืนสูงมาก
เรื่องแรงงาน								
- ขาดแคลนแรงงาน	1 (1.6)	9 (14.1)	12 (18.8)	42 (65.6)	0.52	0.80	มีปัญหาน้อย	ความยั่งยืนสูง
- ค่าแรงงานสูง	3 (4.7)	20 (31.3)	11 (17.2)	30 (46.9)	0.94	0.99	มีปัญหาน้อย	ความยั่งยืนสูง
- แรงงานไร้ฝีมือ	1 (1.6)	2 (3.1)	10 (15.6)	51 (79.7)	0.27	0.60	ไม่มีปัญหา	ความยั่งยืนสูงมาก
เรื่องปัจจัยการผลิต								
- แหล่งซื้อปัจจัย เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย สารเคมี หายาก	2 (3.1)	4 (6.3)	14 (21.9)	44 (68.8)	0.44	0.75	ไม่มีปัญหา	ความยั่งยืนสูงมาก
- ราคาปัจจัยการผลิตสูง	7 (10.9)	16 (25.0)	21 (32.8)	20 (31.3)	1.16	1.00	มีปัญหาน้อย	ความยั่งยืนสูง

ปัญหา	ความรุนแรงของปัญหา				ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผล	ระดับความยั่งยืน
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีปัญหา				
ผลการผลิต	2	21	26	15	1.16	0.82	มีปัญหาเล็กน้อย	ความยั่งยืนสูง
- ผลผลิตต่ำ	(3.1)	(32.8)	(40.6)	(23.4)				
- การระบาดของโรคแมลง	9	21	21	13	1.41	0.97	มีปัญหาเล็กน้อย	ความยั่งยืนสูง
	(14.1)	(32.8)	(32.8)	(20.3)				
- ขาดแคลนเงินทุน	15	14	11	24	1.31	1.21	มีปัญหาเล็กน้อย	ความยั่งยืนสูง
	(23.4)	(21.9)	(17.2)	(37.5)				
- ภัยธรรมชาติ	2	9	16	37	0.63	0.85	มีปัญหาเล็กน้อย	ความยั่งยืนสูง
	(3.1)	(14.1)	(25.0)	(57.8)				
- ขาดความรู้ข่าวสารการผลิต	1	11	29	23	0.84	0.76	มีปัญหาเล็กน้อย	ความยั่งยืนสูง
	(1.6)	(17.2)	(45.3)	(35.9)				
เรื่องการตลาด								
- ราคาผลผลิตต่ำ	9	33	14	8	1.67	0.87	มีปัญหาเล็กน้อย	ความยั่งยืนสูง
	(14.1)	(51.6)	(21.9)	(12.5)				
- ไม่มีตลาดรับซื้อ	2	17	17	28	0.89	0.91	มีปัญหาเล็กน้อย	ความยั่งยืนสูง
	(3.1)	(26.6)	(26.6)	(43.8)				
เรื่องของเกษตรกร								
- สุขภาพร่างกาย เจ็บป่วย	2	14	8	40	0.66	0.93	มีปัญหาเล็กน้อย	ความยั่งยืนสูง
	(3.1)	(21.9)	(12.5)	(62.5)				

หมายเหตุ N = 64

**ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปลูกพืชตลอดปี
ของเกษตรกรบ้านแม่กึ่งและบ้านหารแก้ว**

สภาพปัญหาอุปสรรค พบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรบ้านแม่กึ่งมีปัญหาเรื่องโรคพืช แมลงศัตรูพืช ระบาดและไม่มีที่ทำกิน มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 13.64 รองลงมาคือปัญหาการขาดแคลนเงินทุน คิดเป็นร้อยละ 11.36 และปัญหาน้ำท่วมกับแรงงานเพียงพอที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.27 ส่วนที่บ้านหารแก้วปัญหาด้านขาดแคลนเงินทุนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.63 รองลงมาคือปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ คิดเป็นร้อยละ 14.06 และปัญหาขาดแคลนนํ้ากับน้ำท่วมน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 1.56 ตามตารางที่ 64

ตารางที่ 64 สภาพปัญหาอุปสรรคในการปลูกพืชตลอดปีของเกษตรกร

สภาพปัญหา อุปสรรค	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
โรคพืช แมลงศัตรูพืชระบาด	6	13.64	4	6.25
ขาดแคลนนํ้า	4	9.09	1	1.56
ขาดแคลนเงินทุน	5	11.36	10	15.63
ดินขาดความอุดมสมบูรณ์	4	9.09	2	3.13
แรงงานแพง	1	2.27	-	-
ไม่มีที่ทำกิน	6	13.64	3	4.69
น้ำท่วม	1	2.27	1	1.56
ปุ๋ยเคมีมีราคาแพง	2	4.55	5	7.81
ราคาผลผลิตตกต่ำ	2	4.55	9	14.06
ไม่มีปัญหา	21	47.73	31	48.44

หมายเหตุ เกษตรกร 1 ครอบครัวมีปัญหา อุปสรรคมากกว่า 1 อย่างในเวลาเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปลูกพืชของเกษตรกรที่บ้านแม่กึ่งพบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรต้องการให้รัฐมาให้ความรู้ในการปลูกพืชชนิดต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 27.27 รองลงมาคือ ต้องการให้รัฐมาให้ความรู้ในการใช้ยาป้องกันกำจัด โรคแมลงศัตรูพืช คิดเป็นร้อยละ 20.45 และต้องการอาชีพเสริมกับ ต้องการให้รัฐช่วยเหลือเกี่ยวกับแหล่งน้ำน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.27 ส่วนที่บ้านหารแก้วพบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรต้องการให้รัฐมาให้ความรู้ในการปลูกพืชชนิดต่าง ๆ เช่นเดียวกับบ้านแม่กึ่ง คิดเป็นร้อยละ 45.31 รองลงมาคือควรมีการประกันราคาผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 7.81 และต้องการที่ดินทำกินน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.56 ตามตารางที่ 65

ตารางที่ 65 ข้อเสนอแนะในการปลูกพืชตลอดปีของเกษตรกร

ข้อเสนอแนะ	บ้านแม่กึ่ง		บ้านหารแก้ว	
	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
รัฐควรให้ความรู้ในการปลูกพืชชนิดต่าง ๆ	12	27.27	29	45.31
รัฐควรให้ความรู้ในการใช้ยาป้องกันกำจัด โรคแมลงศัตรูพืช	9	20.45	3	4.69
ต้องการเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ	2	4.55	4	6.25
ต้องการเงินทุน	4	9.09	3	4.69
ต้องการอาชีพเสริม	1	2.27	-	-
รัฐควรช่วยเหลือเกี่ยวกับแหล่งน้ำ	1	2.27	-	-
ต้องการที่ดินทำกิน	3	6.82	1	1.56
ควรมีการประกันราคาผลผลิต	-	-	5	7.81
ไม่มีข้อเสนอแนะ	19	43.18	27	42.19

หมายเหตุ เกษตรกร 1 ครอบครัวมีข้อเสนอแนะมากกว่า 1 ข้อในเวลาเดียวกัน